

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет менеджменту і маркетингу
Кафедра менеджменту і права

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ в ЕК:

Завідувач кафедри,
д.е.н., проф.

_____ Олександр ВЕЛИЧКО
« ____ » _____ 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ
АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Освітньо-професійна програма «Менеджмент»

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Ступінь вищої освіти: Бакалавр

Здобувач

Віталіна АКСЬОНОВА

Науковий керівник,
доктор філософії, доцент

Ольга РОДІНА

Дніпро – 2025

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет: менеджменту і маркетингу
Кафедра: менеджменту і права
Освітня-професійна програма: «Менеджмент»
Спеціальність: 073 «Менеджмент»
Ступінь вищої освіти: Бакалавр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри менеджменту і
права, д.е.н., професор
_____Олександр ВЕЛИЧКО
«_____» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на підготовку кваліфікаційної роботи

АКСЬОНОВІЙ ВІТАЛІНІ ЮРІЇВНІ

- 1. Тема роботи:** «Удосконалення управління прибутком аграрного підприємства»
керівник роботи: Родіна Ольга Вікторівна, доцент
затверджені наказом закладу вищої освіти від «_____» _____ 2025 р. № _____.
- 2. Строк подання здобувачем роботи:** 03 червня 2025 року.
- 3. Вихідні дані до роботи:** дані фінансової звітності ФГ «ВІОЛА» та інші внутрішні документи підприємства, комплекс наукових праць та інформаційних джерел з питань управління прибутком аграрних підприємств.
- 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити):** 1) описати теоретичні аспекти управління прибутком аграрного підприємства; 2) провести аналіз діяльності досліджуваного підприємства; 3) провести моніторинг ефективності управління прибутком аграрного підприємства; 4) запропонувати напрями удосконалення управління прибутком та резерви його збільшення на досліджуваному підприємстві.
- 5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):** динаміку посівних площ за основними культурами, які вирощує ФГ «ВІОЛА» у 2022-2024 роках; динаміка доходів і витрат ФГ «ВІОЛА» за 2020-2024 роки; динаміка показників ефективності використання витрат і ресурсів ФГ «ВІОЛА» за 2022-2024 роки; прогноз рентабельності продукції ФГ «ВІОЛА» за 2022-2024 роки; динаміка обсягів отриманого чистого доходу від реалізації окремих видів продукції рослинництва ФГ «ВІОЛА» за 2022-2024 роки; прогнозовані обсяги реалізації товарної продукції рослинництва вирощеної ФГ «ВІОЛА»; прогнозовані зміни валової маржі складу товарної продукції рослинництва вирощеної ФГ «ВІОЛА»; прогнозовані зміни у структурі чистого прибутку від реалізації продукції рослинництва ФГ «ВІОЛА»

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми роботи, об'єкта дослідження	вересень 2024 року	
2	Складання і затвердження плану та завдання на кваліфікаційну роботу	вересень 2024 року	
3	Вибір і опрацювання джерел інформації щодо теоретичних аспектів управління прибутком аграрних підприємств. Виконання першого теоретичного розділу.	вересень - грудень 2024 року	
4	Дослідження організаційно-економічної діяльності підприємства. Виконання другого дослідницько-аналітичного розділу.	січень року – березень 2025 року	
5	Розробка напрямів підвищення прибутковості та розвитку на досліджуваному підприємстві. Виконання третього рекомендаційного розділу роботи.	березень – травень 2025 року	
6	Розробка висновків та пропозицій	травень 2025 року	
7	Оформлення тексту кваліфікаційної роботи, супровідних документів до неї.	травень 2025 року	
8	Підготовка доповіді та ілюстративного матеріалу до захисту роботи	червень 2025 року	
9	Перевірка тексту для встановлення рівня оригінальності роботи та відсутності академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації	червень 2025 року	
10	Представлення роботи на засідання кафедри	червень 2025 року	
11	Захист кваліфікаційної роботи	червень 2025 року	

Здобувачка

Віталіна АКСЬОНОВА

Керівник роботи

Ольга РОДІНА

ЗМІСТ

ВСТУП	5
.....	
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	7
.....	
1.1. Сутність та роль прибутку у діяльності аграрного підприємства	7
.....	
1.2. Теоретичні аспекти управління прибутком та оцінка ефективності використання прибутку у діяльності аграрного підприємства	13
.....	
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ФГ «ВІОЛА»	21
.....	
2.1. Організаційно-економічна характеристика ФГ «ВІОЛА»	21
.....	
2.2. Моніторинг фінансового стану ФГ «ВІОЛА»	27
.....	
2.3. Оцінка ефективності управління і використання прибутку ФГ «ВІОЛА»	34
.....	
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ФГ «ВІОЛА»	41
.....	
3.1. Резерви збільшення прибутку на досліджуваному підприємстві	41
.....	
3.2. Шляхи удосконалення управління прибутком аграрного підприємства	51
.....	
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	58
.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ	61

ДЖЕРЕЛ.....

ВСТУП

Актуальність теми. Основною метою діяльності будь-якого суб'єкта господарювання є отримання прибутку, що забезпечує його стабільний розвиток. Управління прибутком підприємства передбачає не лише його максимізацію, а й раціональний розподіл і ефективне використання. Важливо забезпечити оптимальне співвідношення між реінвестуванням прибутку у розвиток підприємства, виплатою дивідендів, створенням резервів та виконанням соціальних зобов'язань. Грамотне управління прибутком сприяє фінансовій стабільності, підвищенню конкурентоспроможності та довгостроковому зростанню підприємства.

Суб'єкт господарювання, який отримує стабільний прибуток, повинен не лише спрямовувати його на економічне зростання, а й враховувати соціальні та екологічні аспекти розвитку. Раціональне використання фінансових ресурсів сприяє підвищенню добробуту працівників, покращенню умов праці, інвестуванню в інновації та збереженню навколишнього середовища, що забезпечує не лише фінансову стійкість підприємства, а й його позитивний імідж у суспільстві. Відповідно вище представлена інформація розкриває актуальність теми дослідження.

У науковій літературі поняття «прибуток», його управління та напрями зростання досліджувалися авторами Андріяш А., Бабицька О., Джеджула В., Єпіфанова І., Жигалевич Ж., Моголова А., Мельничук Г., Нестерук А., Окренець В., Парій Л., Сук Л., Ткаченко Є., Цал-Цалко Ю.

Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних аспектів щодо управління прибутком аграрного підприємства та розробка напрямів удосконалення прибутком аграрного підприємства.

Для досягнення поставленої мети важливим є виконання наступних завдань:

1. Розкрити теоретичні аспекти управління прибутком аграрного підприємства;
2. Провести моніторинг ефективності управління прибутком на досліджуваному підприємстві;
3. Надати організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства;
4. Запропонувати резерви збільшення прибутку на досліджуваному підприємстві

Об'єкт дослідження є система управління прибутком аграрного підприємства.

Предмет дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти управління прибутком ФГ «ВІОЛА»

Для дослідження у роботі використано наступні методи: сукупність наукових підходів і інструментів, що дозволили всебічно та глибоко проаналізувати досліджувану тему у кваліфікаційній роботі. Зокрема, було застосовано методи аналізу та синтезу для розкладання досліджуваного об'єкта на складові частини та подальшого їх узагальнення; метод порівняння - для виявлення відмінностей між різними підходами до управління; індуктивний та дедуктивний методи - для формулювання висновків на основі конкретних фактів або загальних закономірностей.

Практичне значення роботи полягає у розробленні пропозицій щодо удосконалення управління прибутком фермерського господарського «ВІОЛА».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та роль прибутку у діяльності аграрного підприємства

Прибуток є показником ефективності діяльності підприємства, що визначає його фінансову стійкість та перспективи розвитку. Збільшення прибутку дозволяє підприємству розширювати виробництво, впроваджувати інновації, покращувати якість продукції та підвищувати конкурентоспроможність. Саме тому управління прибутком охоплює аналіз доходів і витрат, оптимізацію витратної частини та ефективне використання фінансових ресурсів для досягнення стратегічних цілей.

Прибуток є однією з найскладніших економічних категорій, оскільки поєднує в собі інтереси різних суб'єктів господарювання – власників, інвесторів, працівників, держави. Його визначення залежить від контексту: у бухгалтерському обліку він відображає різницю між доходами та витратами,

у фінансовому аналізі – показник рентабельності та ефективності, а в макроекономіці – важливий чинник економічного зростання. Така багатогранність ускладнює однозначне трактування прибутку, роблячи його водночас індикатором успішності підприємства та об'єктом управлінських рішень.

Дослідження прибутку як економічної категорії бере свій початок ще з XVII століття, коли формувалися перші теорії його походження та ролі в господарській діяльності. Протягом століть економісти по-різному трактували сутність прибутку, розглядаючи його як винагороду за підприємницький ризик, результат ефективного використання ресурсів або надлишок доходів над витратами. Еволюція економічної науки привела до формування різних концепцій прибутку, зокрема трудової, класичної, маржиналістської та неокласичної [36].

Автори [12] визначають це поняття як один із ключових показників фінансових результатів діяльності підприємства, що відображає рівень його ефективності. На їхню думку, прибуток є не лише фінансовим підсумком господарської діяльності, а й основним джерелом розвитку підприємства, формування інвестиційних ресурсів та забезпечення його конкурентоспроможності на ринку.

Автор [25] розглядає прибуток як фінансовий результат діяльності підприємства, що відображає ефективність його господарювання. Це та частина грошових надходжень, яка залишається після покриття всіх витрат, пов'язаних із виробничим процесом, реалізацією продукції та іншими видами діяльності. Прибуток є основним джерелом розвитку підприємства, фінансування інновацій, розширення виробництва та підвищення конкурентоспроможності. Його розмір залежить від рівня собівартості, обсягів реалізації, цінової політики та ефективності управління ресурсами.

Автор [20] стверджує, що прибуток підприємства є основною формою грошових накопичень, оскільки саме він забезпечує фінансову стабільність та можливість для розвитку. Прибуток виконує ключову роль у формуванні

власних фінансових ресурсів компанії, дозволяючи здійснювати реінвестиції, розширювати виробництво та забезпечувати конкурентоспроможність на ринку.

Автор [22] розглядає прибуток як частину додаткової вартості, яка формується при виготовленні і реалізації готової до розподілу продукції. Тобто, після того як вартість втілена у створений продукт, буде реалізована і прийме грошову форму – підприємство одержить прибуток.

Часто терміни «прибуток» і «дохід» використовуються як синоніми, однак між ними існує суттєва відмінність. Дохід є ширшим поняттям, яке охоплює всі надходження підприємства або окремої особи, тоді як прибуток – це частина доходу, що залишається після вирахування всіх витрат. У загальноекономічному контексті та в побутовому вжитку поняття «дохід» трактується більш узагальнено, тоді як у фінансовому аналізі прибуток розглядається як ключовий показник ефективності діяльності підприємства [6].

Отже, можемо узагальнити, що прибуток - це результат діяльності і ціль діяльності, яку підприємство бажає досягти у процесі господарювання.

Також, прибуток є ключовою економічною категорією, що відображає позитивний фінансовий результат діяльності підприємства та формується внаслідок перевищення отриманих доходів над понесеними витратами та є основним джерелом фінансової стійкості й розвитку будь-якого суб'єкта господарювання. Прибуток не лише забезпечує можливість розширеного відтворення, а й відіграє важливу роль у створенні резервів, матеріальному стимулюванні працівників та виконанні зобов'язань перед власниками підприємства.

Роль прибутку і сучасному бізнес середовищі представлено на рис. 1.1.

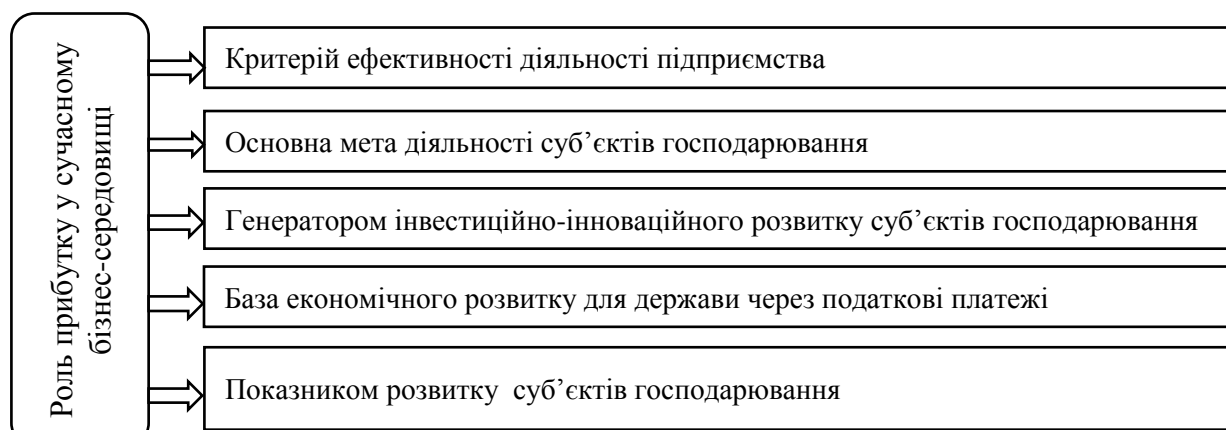

Рис. 1.1. Роль прибутку і сучасному бізнес середовищі

Джерело [3], [15], [33]

В умовах ринкової економіки прибуток виконує декілька важливих функцій, зокрема: стимулюючу при мотивації підприємства до впровадження інновацій, оптимізації витрат і підвищення ефективності виробництва; інвестиційну, що головним джерелом фінансування розвитку бізнесу, модернізації обладнання та розширення виробництва; соціальну, яка сприяє зростанню заробітної плати, створенню нових робочих місць і розвитку корпоративної соціальної відповідальності; фіскальну при формуванні бази оподаткування, що забезпечує надходження до державного бюджету та фінансування суспільно важливих програм [8].

Основним джерелом формування прибутку є результати виробничої та збутової діяльності підприємства, а також фінансова й інша підприємницька активність, яка здійснюється відповідно до законодавства. Формування прибутку передбачає його створення в ході господарської діяльності шляхом ефективного використання ресурсів, оптимізації витрат і підвищення продуктивності. Важливими факторами є рівень собівартості продукції, ціноутворення, попит на ринку та стратегія управління фінансами, які безпосередньо впливають на кінцевий фінансовий результат підприємства [16], [10].

Формування прибутку аграрного підприємства залежить від низки економічних, технологічних та організаційних чинників, що визначають ефективність його діяльності (рис. 1.2).

Продуктивність сільськогосподарських культур і тваринництва (врожайність, якість продукції, темпи приросту поголів'я визначають обсяги виробленої продукції та рівень доходів)

Витрати на виробництво (вартість насіння, добрив, кормів, пального, технічного обслуговування, праці тощо; раціональне управління витратами дозволяє мінімізувати собівартість і збільшити прибуток)

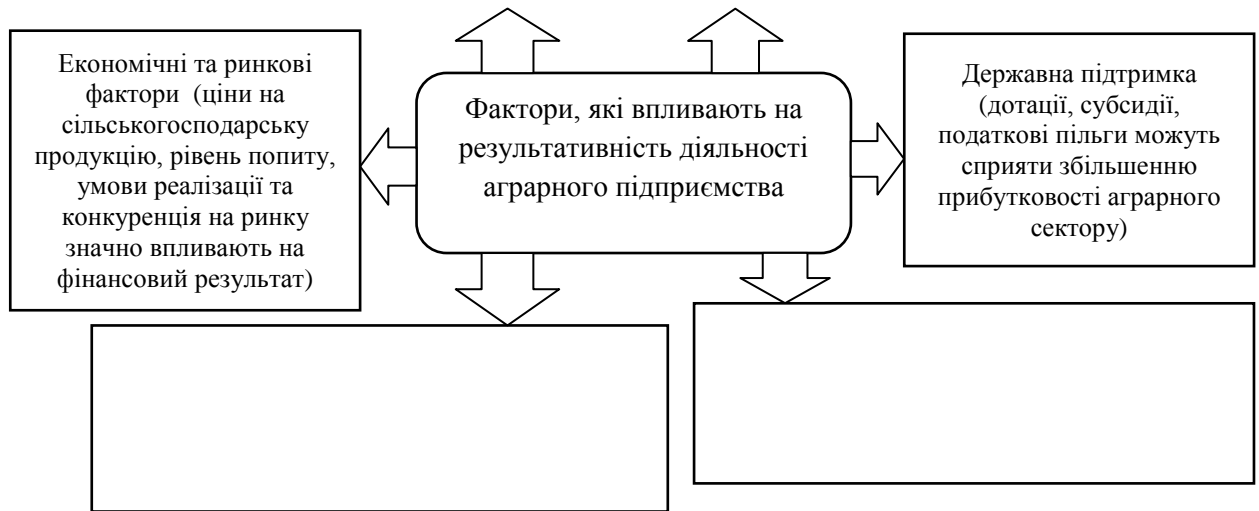

Рис. 1.2. Фактори, які впливають на результативність діяльності аграрного підприємства

Джерело [8], [31]

Формування прибутку підприємства є складним процесом, що залежить від внутрішніх та зовнішніх факторів. Існує кілька підходів до його формування, кожен з яких має свої особливості та застосовується залежно від виду діяльності, стратегічних цілей і ринкових умов. Підходи до формування прибутку орієнтовані на оптимізацію витрат і підвищення ефективності використання ресурсів; вивчення ринку, аналіз споживчого попиту та формування конкурентних переваг; впровадженні новітніх технологій, автоматизації бізнес-процесів і розробці унікальних продуктів; довгострокове планування та стійкий розвиток аграрного підприємства [19].

Також, основна увага може приділятися вдосконаленню технологічних процесів, зниженню собівартості продукції, підвищенню продуктивності праці та впровадженню інновацій, якість продукції, цінова політика, брендинг, ефективність реклами та канали збуту, розробку ефективної бізнес-стратегії, управління ризиками та адаптацію до змін зовнішнього середовища.

Схема формування чистого прибутку аграрного підприємства представлена на рис. 1.3.

Виручка від реалізації продукції аграрного підприємства

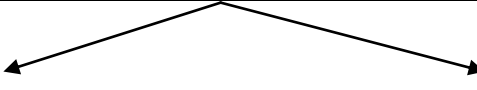
Мінус (-)	
Собівартість реалізованої продукції	
=	
Валовий прибуток	
	
Плюс (+)	Мінус (-)
Операційні доходи	Операційні витрати
=	
Прибуток до оподаткування	
Мінус (-)	
Сума податку на прибуток	
=	
Чистий прибуток підприємства	

Рис. 1.3. Схема формування чистого прибутку аграрного підприємства
Джерело [14], [34]

Представлена рис. 1.3. демонструє як з початкових доходів і витрат підприємства формуються різні види прибутку, і як остаточний чистий прибуток визначається після всіх витрат і податкових зобов'язань.

Формування прибутку підприємства можна умовно поділити на три основні етапи, кожен з яких має важливе значення для досягнення фінансової стабільності та успішного розвитку підприємства, зокрема:

I етап - отримання доходів, на цьому етапі підприємство отримує доходи від основної діяльності, а також від додаткових джерел (наприклад, фінансових чи інвестиційних доходів);

II етап - контроль за витратами етапом, етап ефективного управління витратами та включає як оптимізацію виробничих витрат (на сировину, матеріали, трудові ресурси), так і контроль над адміністративними та фінансовими витратами. Також, зниження витрат є ключовим фактором у формуванні прибутку, оскільки дозволяє зберігати високу рентабельність при стабільному рівні доходів.

III етап – аналіз і розподіл прибутку включає процеси формування прибутку, його аналіз та ефективний розподіл. На даному етапі також

проходить прийняття рішень щодо використання прибутку: інвестування в розширення виробництва, виплата дивідендів, накопичення резервів для майбутніх потреб або інші форми використання отриманих коштів [28].

Отже, метою підприємства в таких умовах є одержання цільового прибутку, що дозволяє покривати витрати на капітал та мінімізувати ризики. Важливим завданням є забезпечення балансу між доходами і витратами, при якому підприємство може не лише покрити витрати, але й отримати прибуток, достатній для подальшого розвитку. У ринкових умовах підприємства повинні чітко визначати, що виробляти, як виробляти та для кого виробляти, орієнтуючись на прибуток як головний орієнтир.

1.2. Теоретичні аспекти управління прибутком та оцінка ефективності використання прибутку у діяльності аграрного підприємства

Прагнення максимізувати прибуток спрямовує виробників на постійне збільшення обсягів виробництва товарів, які відповідають вимогам і смакам споживачів. Водночас важливим завданням стає оптимізація витрат на виробництво, що дозволяє знижувати собівартість продукції. З розвитком конкуренції підприємства змушені не лише шукати шляхи для досягнення власних фінансових цілей, але й активно враховувати потреби суспільства, що призводить до покращення якості товарів і послуг, а також сприяє загальному економічному розвитку. Тому підприємницька діяльність стає не тільки засобом досягнення прибутку, але й важливим фактором у задоволенні соціальних і економічних потреб населення.

Процес управління прибутком підприємства повинен бути чітко структурований і здійснюватися в логічній послідовності, яка сприяє досягненню основної мети - максимізації прибутку та ефективного використання фінансових ресурсів. Управління формуванням прибутку

охоплює кілька ключових етапів: від визначення джерел доходу та оптимізації витрат до прийняття стратегічних рішень щодо розподілу прибутку та його використання для подальшого розвитку. Усі ці етапи взаємопов'язані і повинні виконуватись у певній послідовності [1].

Зміст та основні задачі управління прибутком підприємства можна умовно зобразити у вигляді схеми (рис. 1.4), яка відображає взаємодію різних аспектів управлінського процесу, таких як аналіз фінансових результатів, планування витрат, підвищення ефективності виробничих процесів, розподіл прибутку та контроль за його використанням, що дає можливість приймати обґрунтовані рішення щодо оптимізації прибутку та сприяє довгостроковому розвитку підприємства.

Процес управління прибутком підприємства є комплексним та багатогранним і включає кілька важливих етапів, серед яких аналіз складу та структури прибутку, а також вивчення динаміки його обсягів. Основні етапи дозволяють отримати чітке уявлення про фінансовий стан підприємства, виявити слабкі місця та визначити можливості для підвищення ефективності [2].

Рис. 1.4. Основний зміст процесом управління формуванням прибутку
Джерело: [2], [17], [23]

Одним із ключових аспектів управління прибутком є його класифікація. Вона дозволяє не тільки розділити прибуток за різними критеріями (наприклад, операційний, позареалізаційний, фінансовий), а й сприяє більш точному визначенню напрямків для оптимізації. Класифікація допомагає оцінити прибуток за видами діяльності, а також дозволяє визначити його частки, що належать різним підрозділам підприємства, зокрема за видами продукції, регіонами чи каналами збуту. Аналіз складу прибутку дає змогу розглядати його джерела та структуру, виявляючи, які напрямки діяльності приносять найбільший дохід, а які є менш прибутковими. Динаміка обсягу прибутку дозволяє простежити його зміни в часі та з'ясувати причини цих змін, оцінити ефективність управлінських рішень, застосованих у минулому, і виявити потенційні можливості для покращення фінансових результатів [32].

Оцінювання прибутковості аграрних підприємств є ключовим етапом для визначення фінансового стану компанії та пошуку джерел додаткового фінансування. Такий аналіз має велике значення для ухвалення управлінських рішень, оскільки дозволяє виявити ефективність використання ресурсів та виявити можливості для підвищення рентабельності. Також оцінювання факторів, що впливають на розмір прибутку аграрного підприємства. До таких факторів можна віднести зміни у вартості сировини, коливання цін на продукцію, рівень витрат на виробництво та збут, погодні умови, а також зміни в законодавстві або державних субсидіях. Аналіз цих факторів дозволяє підприємству сформулювати чітке уявлення про можливі ризики та перспективи, а також розробити стратегії для їх мінімізації [30].

Визначення факторів впливу на прибуток є основою для складання прогнозів на майбутнє, оскільки це дозволяє підприємствам правильно планувати свої доходи та витрати. Ретельне вивчення цих аспектів дає змогу

аграрним підприємствам адаптуватися до змінюваних умов та забезпечувати стабільний фінансовий результат в умовах високої невизначеності. З метою формування оптимального рівня прибутку підприємства важливо здійснювати детальне планування його розподілу, що передбачає визначення конкретних напрямків, на які буде спрямовано прибуток, а також формування цільової структури розподілу. Планування повинно враховувати стратегічні пріоритети підприємства, такі як розвиток виробництва, інвестиції в нові технології, фінансування соціальних програм або виплату дивідендів акціонерам [24].

Одним із ключових аспектів цього процесу є визначення потреби прибутку для кожного напрямку його використання. Наприклад, частина прибутку може бути спрямована на розширення виробничих потужностей, інша - на покриття боргових зобов'язань або створення резервів для майбутніх витрат. Створення цільової структури розподілу прибутку дозволяє підприємству забезпечити фінансову стабільність, підтримати стійке зростання і водночас задовольнити інтереси власників та інших зацікавлених сторін.

Ефективність функціонування підприємства залежить не тільки від обсягу створеного прибутку, але й від правильності напрямів його розподілу. Задоволення інтересів усіх зацікавлених сторін, таких як держава, підприємство, наймані працівники та власники, є важливим аспектом у цьому процесі. Для підвищення ефективності господарської діяльності необхідно забезпечити оптимальний баланс між цими інтересами при розподілі прибутку, що дозволить кожній стороні отримати справедливую частку відповідно до її внеску в діяльність підприємства [4], [29].

Розподілу прибутку в умовах ринкової економіки є встановлення і дотримання оптимального співвідношення між частиною прибутку, що акумулюється в доходах бюджету, і тією частиною, яка залишається в розпорядженні підприємства для подальших інвестицій та розвитку. Відповідно, співвідношення є критичним для забезпечення фінансової

стабільності підприємства, оскільки дозволяє не тільки сплачувати податки та інші зобов'язання перед державою, але й забезпечувати можливості для подальшого зростання та розвитку бізнесу.

Оцінювання ефективності формування фінансових результатів передбачає аналіз процесу створення прибутку, з урахуванням як оперативних, так і стратегічних цілей управління підприємством. Оперативні цілі фокусуються на досягненні короткострокових фінансових результатів, таких як збільшення доходів або зниження витрат у поточному періоді. Стратегічні цілі пов'язані з довгостроковим розвитком підприємства, орієнтуючись на підвищення конкурентоспроможності, розширення ринків збуту та впровадження інновацій. Оцінка цього напрямку дозволяє виявити, наскільки ефективно підприємство досягає своїх цілей у створенні прибутку в умовах змінного ринкового середовища [9].

Оцінювання ефективності використання прибутку включає аналіз того, як прибуток, отриманий підприємством, використовується для подальшого розвитку та забезпечення фінансової стабільності. Важливо, щоб прибуток спрямовувався на інвестиції, оновлення основних засобів, покриття боргів та стимулювання трудової активності працівників. Оцінка ефективності використання прибутку має на меті забезпечення розвитку стратегічного фінансового потенціалу підприємства, що дозволить йому підтримувати і збільшувати свою рентабельність та стійкість на ринку [11].

Аналіз прибутку підприємства здійснюється шляхом порівняння фактичних показників звітного періоду з аналогічними даними за попередній період. Основним завданням такого аналізу є оцінка динаміки прибутку, визначення його темпів зростання або зниження, а також дослідження основних чинників, що вплинули на його зміну. У процесі аналізу розраховуються кількісні показники впливу окремих факторів, що дозволяє оцінити їх внесок у зміну фінансових результатів. Крім того, важливим аспектом є виявлення резервів підвищення прибутковості підприємства

шляхом оптимізації витрат, підвищення продуктивності, вдосконалення системи збуту та інших заходів [35].

Окремо оцінюється рівень рентабельності підприємства, що дозволяє визначити ефективність використання ресурсів та фінансової політики. Комплексний підхід до аналізу прибутку є основою для прийняття управлінських рішень, спрямованих на покращення фінансового стану та забезпечення стабільного розвитку підприємства.

Факторний аналіз прибутку дозволяє визначити основні джерела його формування та оцінити вплив різних чинників на кінцевий фінансовий результат. Серед ключових факторів, що впливають на прибуток підприємства, можна виокремити зміну обсягів реалізації продукції, її структуру, рівень відпускних цін, собівартість продукції, а також зовнішні чинники, зокрема зміни цін на сировину, тарифи на електроенергію та транспортні витрати.

Завдяки факторному аналізу керівництво підприємства отримує можливість не лише оцінити рівень впливу кожного з цих чинників, а й своєчасно вживати коригувальні заходи для підвищення ефективності господарської діяльності, що сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на зростання прибутковості та зміцнення фінансової стабільності підприємства.

У цьому разі вплив факторних показників на прибуток (результативний показник) можна навести у вигляді адитивної моделі [11]:

$$Profit = G - C - Ac - Sc - Oc - Og - It \quad (1.1)$$

Як відомо, розмір виручки від реалізації залежить від таких факторів, як ціна реалізованої продукції, питома вага кожного виду продукції в загальному обсязі реалізації та кількість реалізованої продукції. Таку залежність можна записати у вигляді такої формули (1.2) [11]:

$$G = P \times Q \times N, \quad (1.2)$$

де PV — показник структури реалізованої продукції (питома] вага цього виду продукції в загальному обсязі реалізації;

N - обсяг реалізації продукції;

$Ц$ - ціна продукції.

Факторну модель собівартості реалізованої продукції можна навести у вигляді формули (1.3) [11]:

$$C = N \times Q \times B, \quad (1.3)$$

де PB — показник структури виробленої продукції (питома і л цього виду продукції в загальному обсязі виробництва);

N - обсяг виробництва продукції;

$B_{\text{змін}}$ - змінні витрати на виробництво одиниці продукції (собівартість одиниці).

У свою чергу, показники рентабельності дозволяють визначити рівень прибутковості як усього бізнесу, так і окремих його напрямів, таких як виробнича, підприємницька та інвестиційна діяльність. Також показники рентабельності відображають здатність підприємства забезпечувати окупність витрат та формувати достатній прибуток для подальшого розвитку. Крім того, рентабельність використовується як ключовий критерій у процесах інвестування та ціноутворення, допомагаючи обґрунтовувати рішення щодо залучення капіталу, розширення бізнесу або оптимізації витрат.

Аналіз «витрати-обсяг-прибуток» (Break-even analysis) є інструментом управлінського планування та контролю, який дозволяє підприємствам оцінити вплив витрат і обсягу виробництва на прибуток. Основою цього аналізу є взаємозв'язок між постійними і змінними витратами, обсягом виробництва, доходом та прибутком. Аналіз беззбитковості дозволяє керівництву підприємства знайти найбільш вигідне співвідношення між змінними витратами (які залежать від обсягу виробництва), постійними витратами (які не змінюються залежно від обсягу виробництва), ціною продукції та обсягом виробництва. Використання цього інструменту дає можливість визначити точку беззбитковості - той обсяг виробництва, при якому підприємство не отримує ані прибутку, ані збитків [18].

Аналіз «витрати – обсяг – прибуток» часто використовується для короткострокового планування, дозволяючи оцінити різні альтернативи і приймати обґрунтовані рішення щодо ціноутворення, оптимізації витрат та вибору ефективних стратегій для досягнення фінансових цілей. Застосування цього аналізу дозволяє підприємству оцінити ризики та можливості при зміні зовнішніх умов, таких як зміни в ціні або витратах, і адаптувати свою діяльність до нових економічних реалій [18].

Резерви збільшення прибутку аграрного підприємства можна поділити на внутрішні та зовнішні. Внутрішні резерви пов'язані з підвищенням ефективності використання наявних ресурсів, удосконаленням технологічних процесів та оптимізацією витрат (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Резерви збільшення прибутку аграрного підприємства

Внутрішні резерви	Зовнішні резерви
Підвищення продуктивності праці шляхом впровадження новітніх технологій, механізації та автоматизації виробництва	Розширення ринків збуту та налагодження довгострокових контрактів із переробними підприємствами, ритейлерами, експортерами
Раціональне використання матеріальних ресурсів, зокрема насіння, добрив, засобів захисту рослин і паливно-мастильних матеріалів	
Оптимізація структури посівних площ через впровадження більш рентабельних культур та чергування сівозмін	Використання державних програм підтримки (дотації, пільгове кредитування, податкові преференції)
Підвищення якості продукції, що сприяє її конкурентоспроможності та зростанню відпускних цін	
Зменшення втрат урожаю за рахунок покращення зберігання, транспортування та реалізації	Застосування сучасних інструментів маркетингу, таких як цифрові платформи для продажу сільгосппродукції та брендування продукції
Зниження собівартості виробництва через впровадження енергоощадних технологій, мінімізацію витрат на виробничі процеси	

Джерело [26], [29]

Таким чином, резерви збільшення прибутку аграрного підприємства полягають у раціональному використанні наявних ресурсів, впровадженні ефективних технологій та оптимізації виробничих процесів. Внутрішні резерви можуть бути реалізовані за рахунок підвищення продуктивності праці, зменшення втрат урожаю, зниження собівартості продукції та покращення її якості. Зовнішні резерви включають розширення ринків збуту, використання державних програм підтримки, застосування сучасних маркетингових стратегій та адаптацію до змін ринкової кон'юнктури. Впровадження комплексного підходу до управління ресурсами та ефективна фінансова політика дозволять підприємству не лише збільшити прибутковість, а й створити основу для довгострокового розвитку та конкурентоспроможності.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ФГ «ВІОЛА»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ФГ «ВІОЛА»

Фермерське господарство «ВІОЛА» (ФГ «ВІОЛА») розпочало свою діяльність у березні 2002 року. ФГ «ВІОЛА» провадить свою діяльність у Дніпропетровській області, Петриківському районі, село Іванівка. Територіально місце розташування фермерського господарства є досить зручним, зокрема через зручні умови для сільськогосподарського виробництва, Близькість до основних транспортних шляхів дозволяє оперативно здійснювати логістичні операції, а природні ресурси регіону сприяють високій урожайності та ефективному веденню господарської діяльності [38].

ФГ «ВІОЛА» є платком податку на додану вартість і провадить діяльність як юридична особа. Основним видом діяльності ФГ «ВІОЛА» є 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. Крім того, ФГ «ВІОЛА» провадить діяльність за наступними кодами КВЕД: 01.46 розведення свиней; 01.61 допоміжна діяльність у рослинництві; 10.41 виробництво олії та тваринних жирів; 46.11 діяльність посередників у торгівлі сільськогосподарською сировиною; живими тваринами, текстильною сировиною та напівфабрикатами; 46.21 оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами тварин; 46.32 оптова торгівля м'ясом і м'ясними продуктами; 49.41 вантажний автомобільний транспорт [38].

Основною метою діяльності ФГ «ВІОЛА» є сприяти ефективному розвитку аграрного сектору шляхом забезпечення стабільного виробництва та реалізації якісної сільськогосподарської продукції. Особлива увага приділяється вдосконаленню логістики та інфраструктури транспортування, що дозволяє своєчасно доставляти товари споживачам. У своїй діяльності ФГ «ВІОЛА» прагне впроваджувати сучасні технології та практики, створюючи сприятливі умови для сталого розвитку агропромислового комплексу.

Загальна чисельність працюючих на ФГ «ВІОЛА» зареєстрована на 01 січні 2025 року складає 7 осіб.

Загальне землекористування ФГ «ВІОЛА» відображає розподіл земельних ресурсів, які використовуються для різних видів сільськогосподарської діяльності, та демонструє ефективність їхнього освоєння. Загальна кількість землі, яка знаходиться у користуванні господарства у 2024 році складає 562 га. Структура землекористування ФГ «ВІОЛА» представлена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Структура землекористування ФГ «ВІОЛА» у 2022-2024 роках

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2024/2022
Сільськогосподарські угіддя, у тому числі, га	492,0	503,0	562,0	114,2

власні, га	187,0	321,9	410,3	219,4
взято в оренду, га	305,0	181,1	151,7	49,7
Рілля, га	490,2	501,1	559,9	114,2
Пасовища, га	1,8	1,9	2,1	116,7
Коефіцієнт розораності землі, %	99,63	99,62	99,63	100,0

На земельних угіддях ФГ «ВІЮЛА» вирощуються основні культури, такі як пшениця, ячмінь, кукурудза на зерно, соняшник, ріпак, а також кормові культури, що забезпечують потреби тваринницької галузі. Структура посівних площ під основні культури ФГ «ВІЮЛА» у 2022-2024 роках наведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Структура посівних площ за основними культурами ФГ «ВІЮЛА»
у 2022-2024 роках

Показники	2022 рік, га	Частка, %	2023 рік, га	Частка, %	2024 рік, га	Частка, %	2024/2022, %	2024/2023, %
Загальна земельна площа, га	492,0	100,0	503,0	100,0	562,0	100,0	114,2	111,7
Із них:								
Пшениця	102,0	20,7	97,0	19,3	118,0	21,0	115,7	121,6
Кукурудза на зерно	18,1	3,7	16,0	3,2	9,0	1,6	49,7	56,3
Соняшник	139,0	28,3	145,0	28,8	157,0	27,9	112,9	108,3
Горох	0,0	0,0	11,0	2,2	9,0	1,6	100,0	81,8
Ріпак озимий	98,0	19,9	104,0	20,7	116,0	20,6	118,4	111,5
Ячмінь	109,0	22,2	121,0	24,1	139,0	24,7	127,5	114,9
Кормові культури	25,9	5,3	9,0	1,8	14,0	2,5	54,1	155,6

Аналіз структури посівних площ за 2022-2024 роки ФГ «ВІЮЛА» (табл. 2.2) свідчить про поступове збільшення загальної земельної площі господарства. У 2024 році вона зросла на 14,2% порівняно з 2022 роком і на 11,7% порівняно з 2023 роком. У структурі посівів спостерігаються певні зміни. Вирощування пшениці зросло на 15,7% порівняно з 2022 роком і на 21,6% порівняно з 2023 роком. Посіви ячменю також мають позитивну динаміку: у 2024 році площа під цією культурою на 27,5% більша, ніж у 2022

році, та на 14,9% більша, ніж у 2023 році. Також спостерігається приріст площ під соняшником і озимим ріпаком.

Разом із тим площа під кукурудзою на зерно суттєво зменшилася (на 50,3% порівняно з 2022 роком і на 43,7% порівняно з 2023 роком), що може бути пов'язано з економічною доцільністю вирощування цієї культури. Також відбулося скорочення посівних площ кормових культур у 2024 році на 45,9% відносно 2022 року, але водночас спостерігається їх збільшення на 55,6% у порівнянні з 2023 роком.

Динаміку посівних площ за основними культурами, які вирощує ФГ «ВІОЛА» у 2022-2024 роках демонструє рис. 2.1.

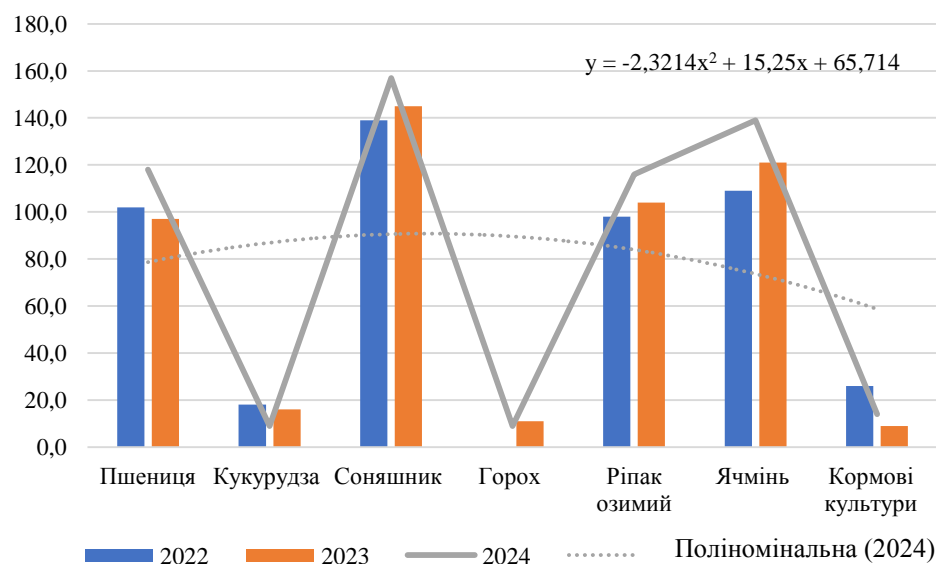

Рис. 2.1. Динаміку посівних площ за основними культурами, які вирощує ФГ «ВІОЛА» у 2022-2024 роках

Динаміка валового збору урожаю ФГ «ВІОЛА» у 2022-2024 роках наведено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка валового збору урожаю ФГ «ВІОЛА» у 2022-2024 роках, ц.

Показники	Роки			2022/2024,%
	2022	2023	2024	
Пшениця	3325	3578	3801	117,4
Кукурудза на зерно	2,1	2,6	2,8	138,9
Соняшник	5980	6134	6478	113,9

Горох	1679	0	0	100,0
Ріпак озимий	3489	3690	3876	121,7
Ячмінь	1189	0	1320	114,3
Кормові культури	570	621	609	127,6

Аналіз зміни показників урожайності за 2022-2024 роки ФГ «ВІОЛА» (табл. 2.3) свідчить про позитивну динаміку виробництва більшості сільськогосподарських культур. Значний приріст урожайності зафіксовано для кукурудзи на зерно – у 2024 році вона зросла на 38,9% порівняно з 2022 роком. Виробництво пшениці збільшилося на 17,4%, озимого ріпаку – на 21,7%, соняшнику – на 13,9%, а ячменю – на 14,3%. Водночас горох у 2023 та 2024 роках не вирощувався, що може бути наслідком зміни структури посівних площ або економічної доцільності його культивування. Також спостерігається зменшення обсягів кормових культур у 2024 році порівняно з 2023 роком, хоча загалом їх виробництво зросло на 27,6% порівняно з 2022 роком.

Динаміка структури товарної продукції ФГ «ВІОЛА» у 2022-2024 роках наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка структури товарної продукції ФГ «ВІОЛА»
у 2022-2024 роках, тис. грн.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, тис. грн.	2022/2024,%
	2022	2023	2024		
Пшениця	1980,0	1179,0	1328,0	-652,0	67,1
Кукурудза на зерно	213,2	132,0	98,7	-114,5	46,3
Соняшник	2189,0	1329,0	1779,0	-410,0	81,3
Горох	135,1	67,3	45,9	-89,2	34,0
Ріпак озимий	2098,0	1369,4	2397,4	299,4	114,3
Ячмінь	1551,4	968,0	1198,0	-353,4	77,2
Кормові культури	98,7	55,7	49,8	-48,9	50,5

Аналіз динаміки структури товарної продукції ФГ «ВІОЛА» у 2022–2024 роках (табл. 2.4), свідчить про значні зміни в обсягах виробництва та реалізації окремих культур. Зокрема, спостерігається суттєве скорочення

доходів від реалізації пшениці, кукурудзи на зерно, соняшнику, гороху, ячменю та кормових культур, що може бути наслідком змін у структурі посівних площ, погодних умов або ринкової кон'юнктури. Найбільше зниження спостерігається за такими культурами як: пшениця на 652,0 тис. грн (до 67,1% від рівня 2022 року); кукурудза на зерно на 114,5 тис. грн (46,3%); соняшник на 410,0 тис. грн (81,3%); горох на 89,2 тис. грн (34,0%); ячмінь – на 353,4 тис. грн (77,2%); кормові культури на 48,9 тис. грн (50,5%). Водночас позитивною тенденцією є зростання реалізації ріпаку озимого, який у 2024 році приніс підприємству 2397,4 тис. грн, що на 299,4 тис. грн більше порівняно з 2022 роком (114,3%).

Динаміка основних економічних показників виробничо-господарської діяльності ФГ «ВІОЛА» у 2022-2024 роках наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Основні економічні показники виробничо-господарської діяльності
ФГ «ВІОЛА» у 2022-2024 роках

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, тис. грн.	2024/2022,%
	2022	2023	2024		
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	11807,7	7286,3	9852,6	-1955,1	83,4
Собівартість реалізації продукції, тис. грн.	9575,6	6391,5	8548,3	-1027,3	89,3
Чистий прибуток, тис. грн.	1856,3	502,7	719,2	-1137,1	38,7
Вартість основних фондів, тис. грн.	8814,9	8850,2	9525,4	710,5	108,1
Вартість оборотних засобів (запасів), тис. грн.	2887,3	2389,6	2753,4	-133,9	95,4
Чисельність працюючих, чол.	7,0	7,0	6,0	-1,0	85,7
Витрати на оплату праці, тис. грн.	1723,6	1150,5	1538,7	-184,9	89,3

Аналіз основних економічних показників виробничо-господарської діяльності ФГ «ВІОЛА» у 2022–2024 роках (табл. 2.5), свідчить про нестабільність фінансових результатів підприємства. Зокрема, у 2024 році

чистий дохід становив 9852,6 тис. грн, що на 1955,1 тис. грн менше, ніж у 2022 році (83,4% від рівня 2022 року), що є наслідком зниження обсягів виробництва, зміни цінової політики або коливань ринкового попиту. Собівартість реалізованої продукції також зменшилася, проте не настільки суттєво, як чистий дохід, зокрема у 2024 році собівартість склала 8548,3 тис. грн, що на 1027,3 тис. грн менше, ніж у 2022 році (89,3%). Чистий прибуток у діяльності ФГ «ВІОЛА» теж знизився на 1137,1 тис. грн, до 719,2 тис. грн (38,7% від рівня 2022 року), як наслідок, це погіршення фінансової ефективності підприємства. У діяльності ФГ «ВІОЛА» у 2024 році вартість основних засобів склала 9525,4 тис. грн, що на 710,5 тис. грн більше, ніж у 2022 році (108,1%). Тоді як показник вартості оборотних засобів, знизився на 133,9 тис. грн (95,4% від рівня 2022 року), що може свідчити про раціональніше використання запасів або проблеми з їх поповненням.

Отже, у своїй діяльності ФГ «ВІОЛА» зіткнулося зі зниженням прибутковості, що потребує вдосконалення підходів до управління витратами, підвищення ефективності використання ресурсів та активізації роботи зі скорочення дебіторської заборгованості. Подальше інвестування в основні фонди може сприяти збільшенню продуктивності та покращенню фінансових результатів у перспективі.

2.2. Моніторинг фінансового стану ФГ «ВІОЛА»

Для аналізу основних економічних та фінансових показників діяльності ФГ «ВІОЛА» були використані дані фінансової звітності за 2022-2024 роки. Відповідна інформація дала змогу оцінити динаміку розвитку господарства, виявити ключові тенденції у фінансово-господарській діяльності та визначити основні фактори, що впливають на ефективність функціонування підприємства. Зокрема, аналіз звітності дозволяє розробити обґрунтовані рекомендації щодо підвищення рентабельності та оптимізації витрат.

Аналіз доходів і витрат ФГ «ВІОЛА» за останні п'ять років представлено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз доходів і витрат ФГ «ВІОЛА» у 2020-2024 роках

Показники	2020	2021	2022	2023	2024
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	3787,5	8505,7	11807,7	7286,3	9852,6
Темпи приросту, %	0,0	4718,2	3302,0	-4521,4	2566,3
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	2884,2	6627,9	9575,6	6391,5	8548,3
Темпи приросту, %	0,0	3743,7	2947,7	-3184,1	2156,8

Аналіз динаміки чистого доходу від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції ФГ «ВІОЛА» за 2020-2024 роки свідчить про значні коливання фінансових показників підприємства. Так, чистий дохід від реалізації продукції демонстрував стрімке зростання у -2022 роках, проте у 2023 році відбулося суттєве скорочення обсягу реалізації, що призвело до зниження темпів приросту. У 2024 році спостерігається відновлення доходу, хоча його рівень не досяг показників 2022 року. Відповідно, собівартість реалізованої продукції зростала паралельно з чистим доходом, проте у 2023 році, разом зі зменшенням виручки, відбулося зниження цього показника. У 2024 році витрати знову зросли, що свідчить про поступове відновлення обсягів виробництва та реалізації.

Динаміка доходів і витрат ФГ «ВІОЛА» за 2020-2024 роки наведено на рис. 2.2.

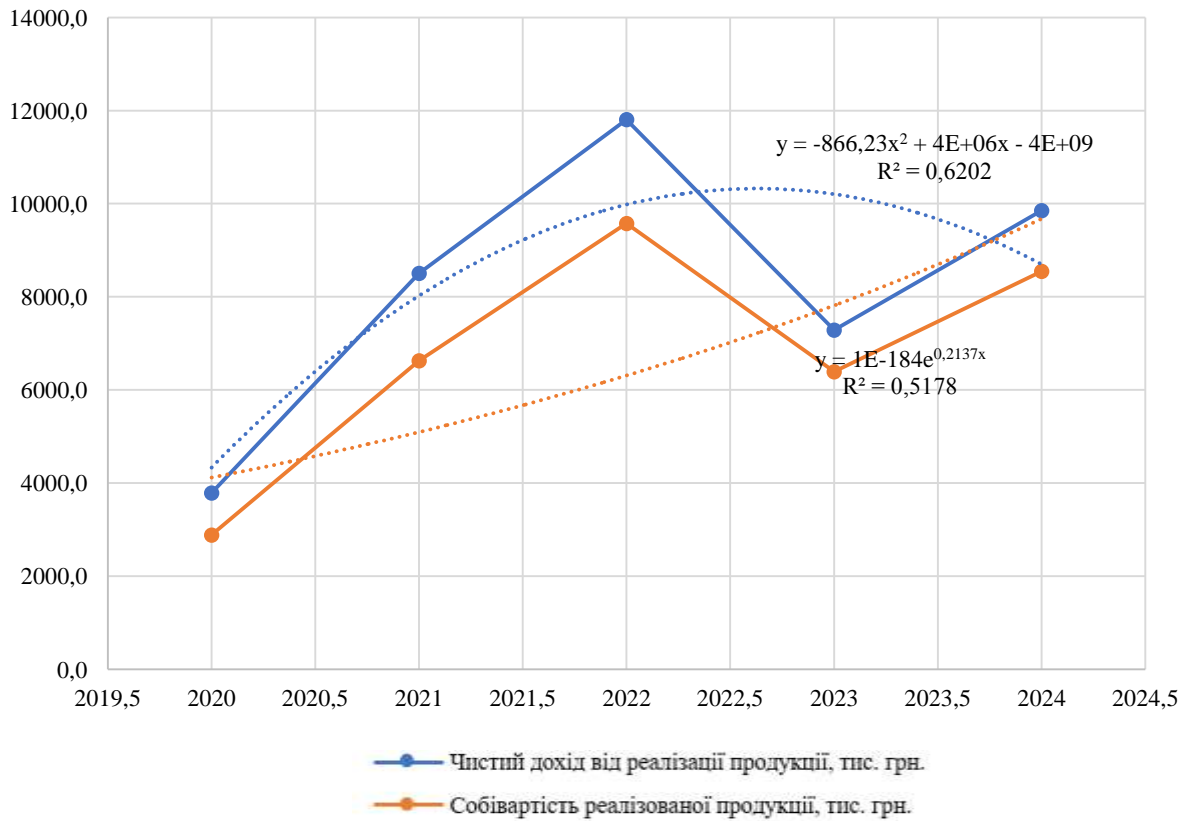

Рис. 2.2. Динаміка доходів і витрат ФГ «ВІОЛА» за 2020-2024 роки

У табл. 2.7 представлено динаміку капіталу та ресурсів підприємства ФГ «ВІОЛА» за 2022-2024 роки.

Таблиця 2.7

Структура капіталу та наявних ресурсів
ФГ «ВІОЛА» за 2022-2024 роки

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, тис. грн.		2024/2022,%
	2022	2023	2024	2024/2022	2024/2023	
Власний капітал підприємства	11229,4	11732,10	10951,30	-278,1	-780,8	97,5
Короткострокові кредити банку	561,5	197,0	296,3	-265,2	99,3	52,8
Поточні зобов'язання за товари, роботи послуги	205,9	168,2	254,1	48,2	85,9	123,4
Дебіторська заборгованість за	279,7	838,4	685,5	405,8	-152,9	245,1

товари, тис. грн.						
Наявна готова продукція на підприємстві	374,80	862,2	968,3	593,5	106,1	258,4

Загалом власний капітал ФГ «ВІОЛА» у 2024 році зменшився порівняно з 2022 роком на 278,1 тис. грн, що становить 97,5% від базового рівня, що свідчить про незначне зниження фінансової стійкості підприємства, яке потребує уваги з боку управлінського персоналу. Також істотно зменшилися короткострокові кредити банку на 265,2 тис. грн або до 52,8% від рівня 2022 року. Поточні зобов'язання за товари, роботи, послуги зросли на 48,2 тис. грн (на 23,4%), тому така динаміка може свідчити про збільшення обсягів діяльності або погіршення платіжної дисципліни. Також відбулося зростання обсягів дебіторської заборгованості за товари значно зросла у 2023 році, а в 2024 році дещо знизилася, але залишається вищою, ніж у 2022 році. Абсолютне зростання становить 405,8 тис. грн, або на 145,1%; та запаси готової продукції істотно зросли — на 593,5 тис. грн (на 158,4%).

Показники ефективності використання ресурсів і витрат у діяльності ФГ «ВІОЛА» за 2022-2024 роки наведено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Показники ефективності використання ресурсів і витрат у діяльності
ФГ «ВІОЛА» за 2022-2024 роки

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, тис. грн.		2024/2022,%
	2022	2023	2024	2024/2022	2024/2023	
Фондовіддача	0,98	0,81	0,89	-0,09	0,08	90,82
Фондоємність	1,02	1,23	1,12	0,10	-0,11	110,11
Фондоозброєність	1259,27	1264,31	1587,57	328,30	323,25	126,07
Продуктивність праці	1686,81	913,07	1424,72	-262,10	511,65	84,46
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,33	0,39	0,44	0,11	0,05	133,33
Коефіцієнт обіговості оборотних засобів	1,32	1,03	1,54	0,22	0,51	116,67

Матеріалоемність	0,17	0,62	0,66	0,49	0,04	397,88
Матеріаловіддача	1,23	1,14	1,15	-0,08	-0,10	25,13
Операційні витрати на 1 грн. реалізованої продукції	1,23	1,14	1,15	-0,08	0,01	93,47

ФГ «ВІОЛА» за останні три роки з одного боку, демонструє покращення окремих показників (продуктивності праці, фондоозброєності, оборотності оборотних засобів), що свідчить про позитивні зрушення у використанні ресурсів. З іншого боку, зростання коефіцієнта зносу основних засобів, матеріалоемності та зниження фондівіддачі сигналізують про потребу в оновленні активів і оптимізації виробничих процесів. Так, фондівіддача зазнала зниження на 0,09 порівняно з 2022 роком, хоча у 2024 році спостерігається її незначне покращення у порівнянні з 2023 роком (+0,08). Загалом ефективність використання основних засобів знизилась (до 90,82% від рівня 2022 року). Тоді як, фондоозброєність праці зросла на 328,3 тис. грн (до 1587,57 грн), що свідчить про збільшення оснащення працівників основними фондами, що потенційно може сприяти підвищенню продуктивності праці. Також відбувається поступове зниження продуктивності праці у 2024 році все ще нижча, ніж у 2022 році (на 262,10 грн), однак відбулося суттєве зростання порівняно з 2023 роком (+511,65 грн), що може вказувати на поступове відновлення ефективності праці. Коефіцієнт обіговості оборотних засобів зріс до 1,54, що вказує на покращення ефективності використання оборотних коштів. Матеріалоемність значно зросла (на 0,49), що свідчить про зниження ефективності використання матеріальних ресурсів. Це підтверджується і зниженням матеріаловіддачі майже у чотири рази, що є негативним фактором для витратної частини виробництва.

Динаміка показників ефективності використання витрат і ресурсів ФГ «ВІОЛА» за 2022-2024 роки наведено на рис. 2.3.

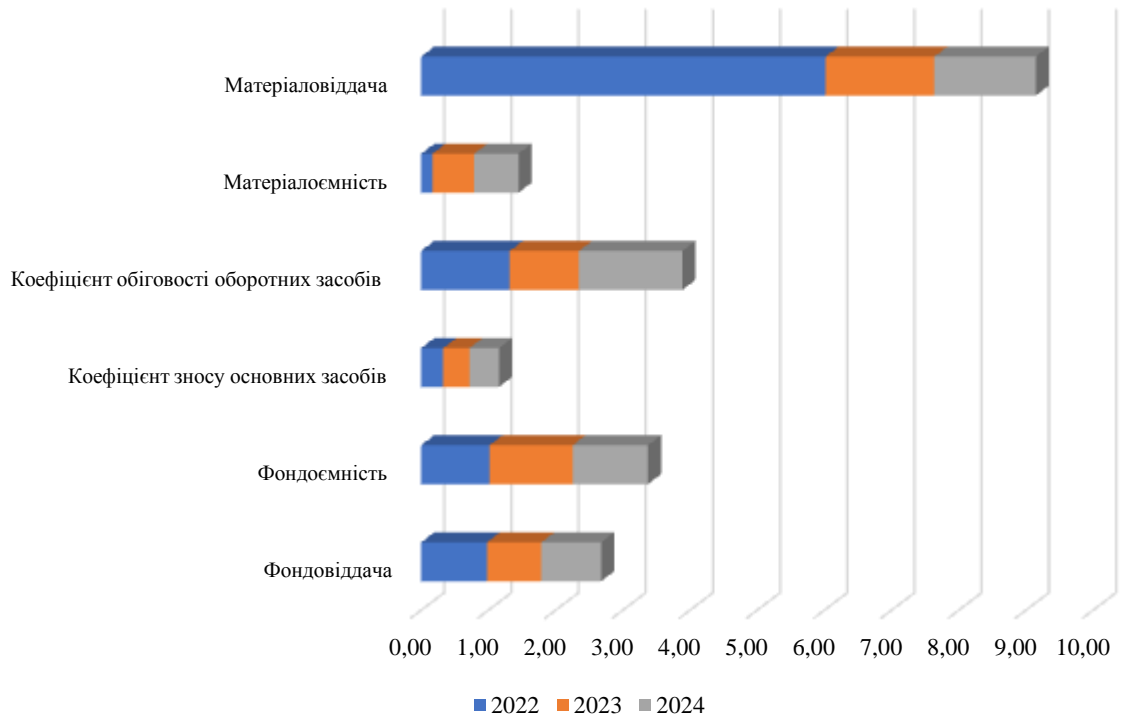

Рис. 2.3. Динаміка показників ефективності використання витрат і ресурсів ФГ «ВІОЛА» за 2022-2024 роки

Узагальнюючим показником моніторингу фінансового стану проведено аналіз показників рентабельності ФГ «ВІОЛА» за 2022-2024 роки, який наведено в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка показників рентабельності ФГ «ВІОЛА» за 2022-2024 роки

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, тис. грн.		2024/2022,%
	2022	2023	2024	2024/2022	2024/2023	
Рентабельність капіталу	0,17	0,04	0,07	-0,10	0,02	39,73
Рентабельність продукції	0,16	0,07	0,07	-0,08	0,00	46,43
Рентабельність діяльності	0,19	0,08	0,08	-0,11	0,01	43,40

У 2022-2024 роках ФГ «ВІОЛА» демонструє негативну тенденцію щодо рівня рентабельності, так як, усі основні показники - рентабельність капіталу, продукції та рентабельність діяльності демонструють зниження у порівнянні з базовим 2024 роком. Незважаючи на часткове покращення в 2024 році порівняно з 2023 роком, ефективність використання ресурсів для генерування прибутку залишається низькою, саме через зростання витрат, зменшення обсягів продажу або інші проблеми операційної та фінансової діяльності. Для покращення ситуації доцільно зосередитися на підвищенні ефективності виробництва, зниженні витрат та перегляді цінової політики.

Так, рентабельність продукції також зменшилась - з 0,16 у 2022 році до 0,07 у 2024 році. Абсолютне відхилення склало 0,08, що свідчить про суттєве зниження прибутковості виробленої продукції. У 2024 році показник залишився на рівні попереднього року, що свідчить про стабілізацію, але на нижчому рівні. Відповідно, рентабельність діяльності знизилася з 0,19 у 2022 році до 0,08 у 2024 році (зниження на 0,11). Незначне покращення у 2024 році порівняно з 2023 (+0,01) вказує на намагання підприємства відновити прибутковість своєї операційної діяльності, однак загальний рівень рентабельності діяльності скоротився до 43,40% від рівня 2022 року.

Прогноз показників рентабельності ФГ «ВІОЛА» на 2 роки вперед на основі застосування Google Sheets наведено на рис. 2.4.

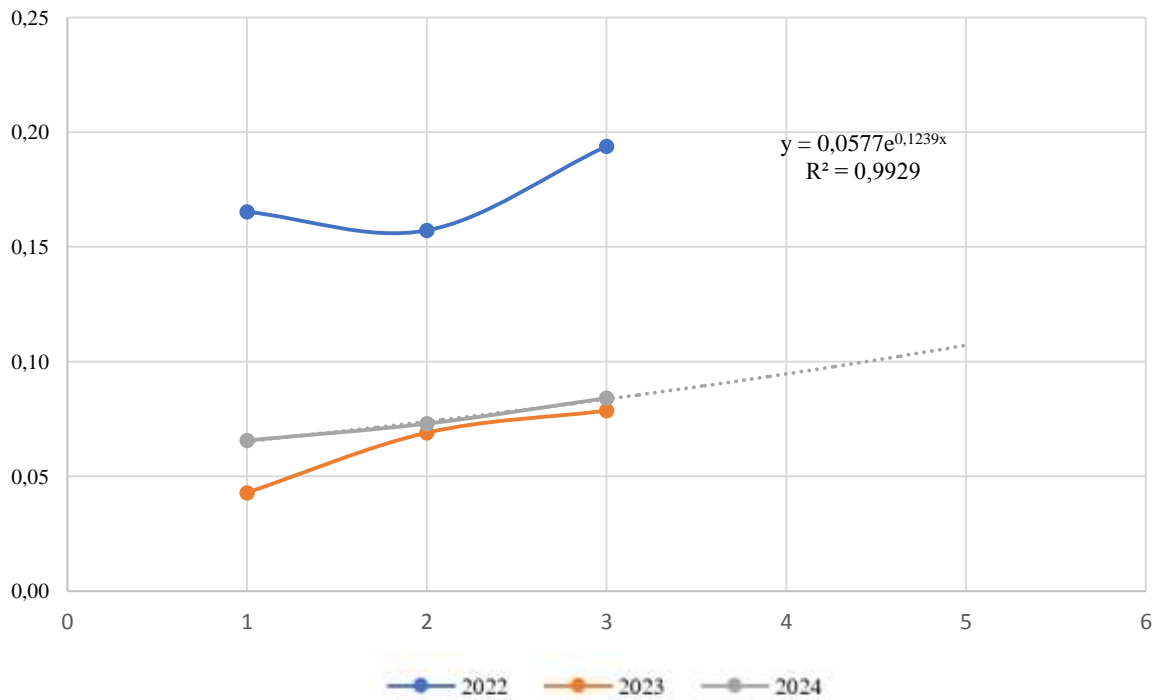

Рис. 2.4. Прогноз рентабельності продукції ФГ «ВІОЛА» за 2022-2024 роки

Отже, у результаті проведеного моніторингу фінансового стану ФГ «ВІОЛА» встановлено, що підприємство загалом зберігає стабільні фінансово-економічні позиції, проте має ряд ключових аспектів, які потребують удосконалення. Аналіз динаміки основних фінансових показників показав, що у певні періоди спостерігалось зниження рентабельності та незначне погіршення ліквідності, що може свідчити про вплив зовнішніх чинників або неефективне управління ресурсами. Структура активів і пасивів ФГ «ВІОЛА» свідчить про достатній рівень забезпеченості власним капіталом, однак зростання короткострокових зобов'язань вимагає підвищеної уваги до управління оборотним капіталом. Також зафіксовано нерівномірну динаміку обіговості оборотних коштів, що може впливати на платоспроможність та фінансову гнучкість господарства. Разом з тим, спостерігається позитивна динаміка зростання фондозброєності та поступове відновлення продуктивності праці, що свідчить про потенціал для подальшого розвитку за умови підвищення ефективності управлінських рішень.

2.3. Оцінка ефективності управління і використання прибутку ФГ «ВІОЛА»

Формування кінцевого фінансового результату підприємства залежить від стійкості темпів зростання прибутку, що є ключовим показником ефективності його діяльності. Водночас, для об'єктивної оцінки господарської ефективності необхідно враховувати рівень витрат, оскільки саме вони визначають собівартість продукції та рентабельність виробництва. Раціональне управління витратами дозволяє оптимізувати фінансові ресурси, підвищити конкурентоспроможність підприємства та забезпечити його стійкий розвиток у довгостроковій перспективі [31].

У процесі аналізу формування та використання прибутку підприємства досліджується комплекс взаємопов'язаних факторів, що визначають його рівень. Вивчення цих факторів є невід'ємною частиною ефективного управління сільськогосподарським підприємством, оскільки дозволяє виявити резерви збільшення прибутковості, оптимізувати витрати та підвищити конкурентоспроможність. До ключових факторів, що впливають на прибуток, належать обсяг і структура реалізації продукції, собівартість виробництва, рівень цін, продуктивність праці та ефективність використання ресурсів. Глибокий аналіз цих показників допомагає приймати обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на зростання фінансової стійкості підприємства [25].

Аналіз прибутку є необхідним для прийняття стратегічних та операційних рішень на підприємстві, що дозволяє оцінити ефективність діяльності, визначити фінансову стабільність та виявити можливі резерви для збільшення доходів. Отримані дані можуть бути використані для прийняття рішень щодо інвестування, фінансового планування, оптимізації витрат та розподілу прибутку між власниками, працівниками й іншими зацікавленими сторонами. Крім того, аналіз прибутку допомагає оцінити рентабельність

окремих напрямків діяльності та розробити заходи для підвищення ефективності управління ресурсами.

Динаміка обсягів отриманого чистого доходу від реалізації окремих видів продукції рослинництва ФГ «ВІОЛА» за 2022-2024 роки наведено на рис. 2.5.

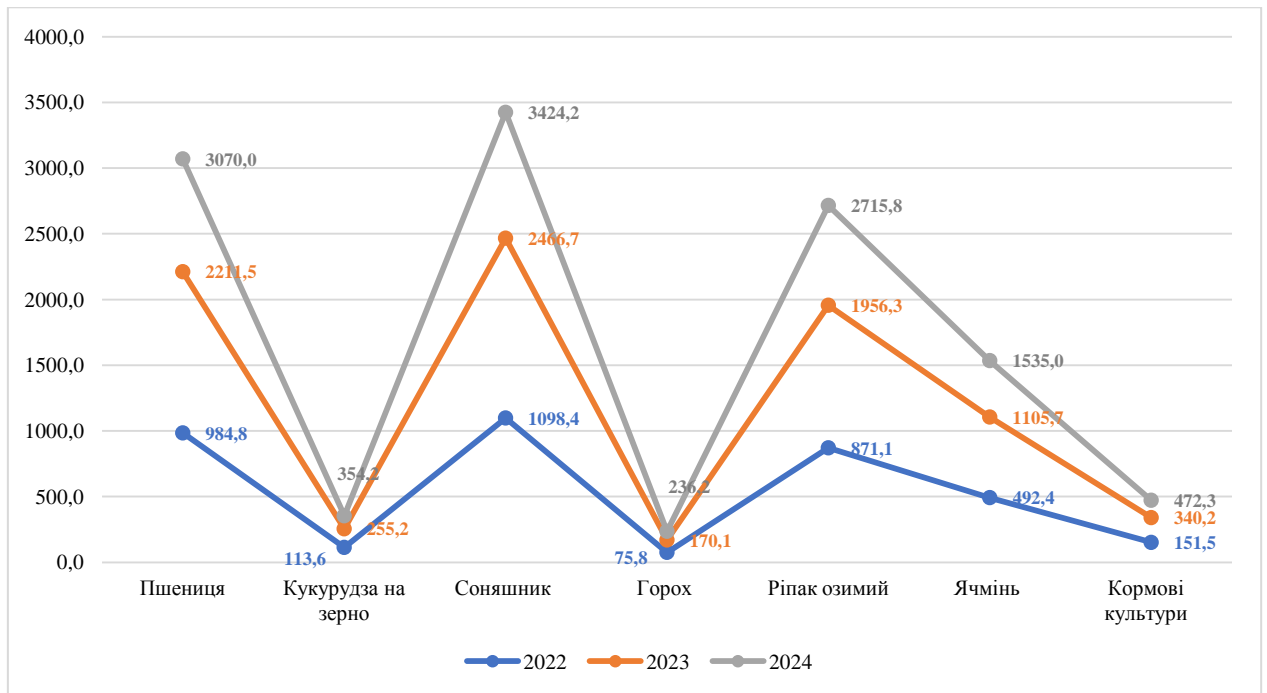

Рис. 2.5. Динаміка обсягів отриманого чистого доходу від реалізації окремих видів продукції рослинництва ФГ «ВІОЛА» за 2022-2024 роки

Аналіз динаміки чистого прибутку ФГ «ВІОЛА» за 2022-2024 роки свідчить про коливання фінансових результатів підприємства. У перші роки спостерігалось стабільне зростання прибутку, що було зумовлено ефективним управлінням ресурсами, збільшенням обсягів виробництва та реалізації продукції. Однак у певні періоди прибуток знижувався через зростання собівартості, коливання цін на сільськогосподарську продукцію та інші зовнішні фактори. Останні роки характеризуються відновленням фінансової стійкості підприємства, що свідчить про покращення ефективності господарювання. Збільшення чистого прибутку стало можливим завдяки оптимізації витрат, впровадженню нових технологій та

покращенню структури доходів. Динаміка чистого прибутку ФГ «ВІОЛА» за останні п'ять років представлено на рис. 2.6.

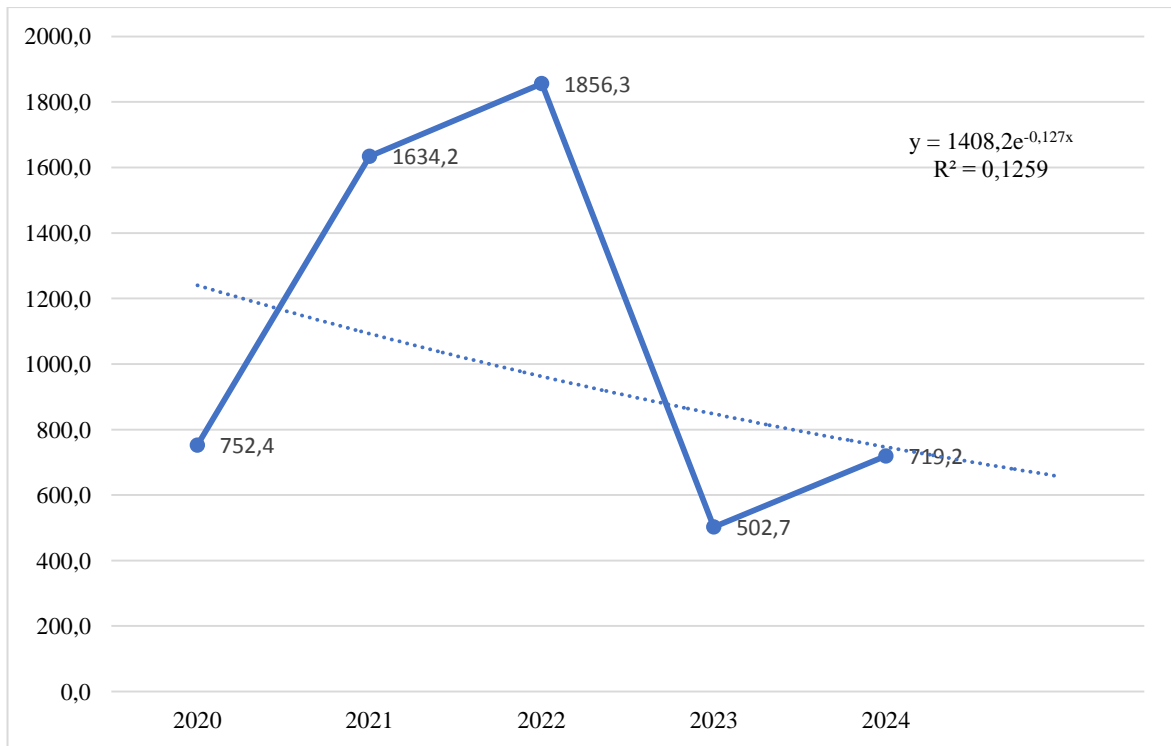

Рис. 2.6. Динаміка чистого прибутку ФГ «ВІОЛА» за 2020-2024 роки

Як бачимо з рис. 2.6, якщо керівництво ФГ «ВІОЛА» не прийме міри у напрямку підвищення рівня прибутковості, тому що представлені прогнози свідчать про негативну динаміку.

Показник автономії широко використовується для оцінки фінансової стійкості суб'єкта господарювання. Високе значення автономії свідчить про те, що компанія переважно фінансує свою діяльність за рахунок власного капіталу, а не залучених ресурсів, що, своєю чергою, знижує ризики, пов'язані з кредитною залежністю. Фінансова автономність підприємства дозволяє йому бути більш незалежним у прийнятті стратегічних рішень, стійкішим до економічних коливань і менш уразливим до зовнішнього тиску [10].

На рис. 2.7. динаміка показників автономії і фінансової стійкості у діяльності ФГ «ВІОЛА» за 2023-2024 роки.

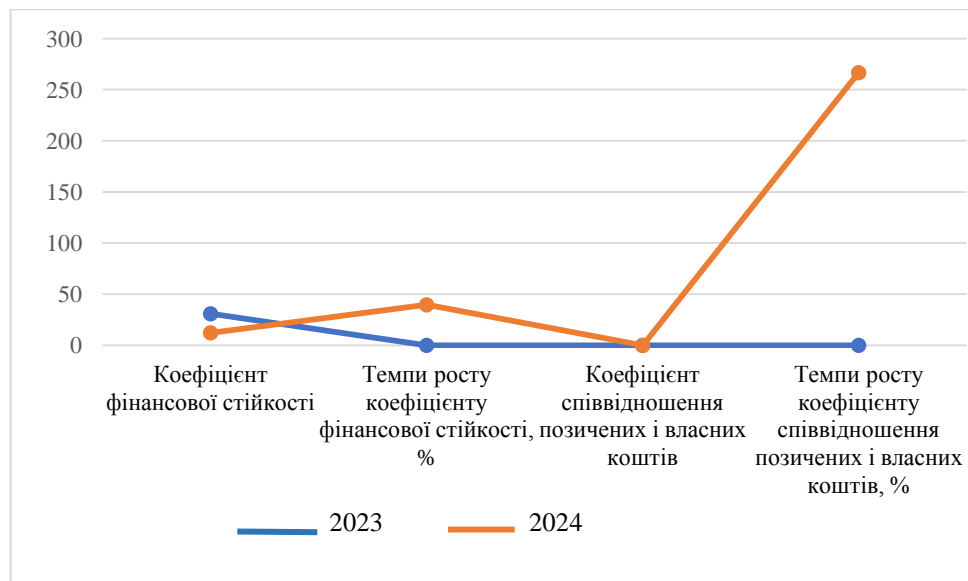

Рис. 2.7. Динаміка показників автономії і фінансової стійкості за 2023-2024 роки

Рівень операційного прибутку ФГ «ВІЮЛА» формується під впливом не лише основних виробничо-господарських чинників, а й низки додаткових показників, які відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стійкості та результативності підприємства. Зокрема, варто враховувати динаміку власного капіталу, швидкість обігу активів, ступінь фінансової залежності від зовнішніх джерел та рівень чистої рентабельності реалізованої продукції. Кожен із цих елементів має потенціал як позитивно, так і негативно впливати на фінансовий результат. Раціональна оптимізація зазначених показників дозволить не лише підвищити прибутковість діяльності, а й забезпечити сталий розвиток господарства у довгостроковій перспективі.

Проведемо факторний аналіз чистого прибутку ФГ «ВІЮЛА» прогнозуючи, що у наступному звітному періоді відбудеться зростання чистого доходу від реалізації на 6% та зменшення собівартості реалізованої продукції на 2%. У рамках проведеного факторного аналізу було розраховано середній індекс цін, який у заданій моделі дорівнює 0,9835, що свідчить про

незначне зниження цінового рівня в аналізованому періоді, що могло мати певний вплив на обсяг чистого прибутку підприємства.

У діяльності ФГ «ВІОЛА» розмір інших витрат залишиться без змін відповідно до фінансової звітності підприємства (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Факторний аналіз зміни чистого прибутку ФГ «ВІОЛА»

	2019 рік (x_0)	2020 рік (x_1)	2020 рік (прогноз) (x_2)	Зміна (Δx)
Чистий дохід від реалізації продукції	7286,30	9852,60	10443,76	591,16
Собівартість реалізованої продукції	6391,50	8548,30	8377,33	-170,97
Інші операційні витрати підприємств	141,16	210,64	210,64	69,48
Інші витрати	250,94	374,46	374,46	123,52
Чистий прибуток підприємства, тис. грн.	502,70	719,20	1481,32	762,12

Після проведення розрахунків прогнозованого чистого доходу від реалізації продукції для ФГ «ВІОЛА» очікується його зростання у 2025 році на 591,16 тис. грн, що свідчить про позитивну динаміку розвитку підприємства. Одночасно з цим прогнозується зниження собівартості продукції на 170,91 тис. грн у порівнянні з показниками звітного 2024 року. Відповідно такі зміни є результатом впливу двох основних чинників:

- Зміни ціни реалізації = $10443,76 - (10443,76 : 0,9835) = -175,21$ тис. грн.
- Зміна обсягів реалізації = $(10443,76 : 0,9835) - 9852,60 = 766,37$ тис. грн.

Сукупна дія таких змін сприятиме підвищенню рентабельності діяльності підприємства в прогнозованому періоді. Також зменшення ціни від реалізації на 1,65% призведе до зменшення чистого доходу від реалізації на 175,21 тис. грн. та до необхідності збільшення обсягів вирощування продукції рослинництва на 766,37 тис. грн.

Врахуємо факт зміни собівартості продукції рослинництва під впливом зміни ціни на посівний матеріал, а саме:

Δ Собівартість продукції₍₁₎ = 8377,33 – (8377,33/0,9835) = -140,55 тис. грн.

Крім того при збільшенні обсягів вирощування продукції рослинництва відбудеться незначне зменшення собівартості продукції:

Δ Собівартість продукції₍₂₎ = (8377,33/0,9835) – 8548,30 = -30,42 тис. грн.

Отже, результати розрахунків свідчать про те, що зміна рівня цін справляє комплексний вплив на величину чистого прибутку підприємства через два ключові показники - чистий дохід від реалізації та собівартість реалізованої продукції. З одного боку, зниження цін призводить до скорочення чистого доходу, що безпосередньо негативно відображається на фінансовому результаті. З іншого боку, одночасне зменшення собівартості реалізації частково або повністю компенсує втрати, що виникли внаслідок зниження доходу. Таким чином, вплив зміни цін має подвійний характер, і його кінцевий ефект на чистий прибуток залежить від співвідношення цих двох складових, зокрема:

Δ Прибуток = -175,21 – (-140,55) = -34,66 тис. грн.

Таким чином, зменшення ціни на 1,65% призведе до зменшення чистого прибутку на 34,66 тис. грн.

У табл. 2.11 представлено сукупний вплив різних факторів на розмір чистого прибутку ФГ «ВІОЛА».

Таблиця 2.11

Вплив факторів на зміну чистого прибутку ФГ «ВІОЛА» у 2024 році

Показники	Сума, тис. грн.
Зміна ціни реалізації продукції	-175,21
Зміна обсягу реалізації	+766,37
Зміна обсягу вирощеної продукції птахівництва	-32,32
Зміна інших операційних витрат	-68,48
Зміна розміру інших витрат	-123,52
Загальний вплив факторів	+366,84

Отже, загальний вплив факторів призведе до зростання чистого прибутку ФГ «ВІОЛА» у 2025 році на 366,84 тис. грн.

Таким чином, ФГ «ВІОЛА» у 2023-2024 роках демонструє загальну позитивну динаміку отримання прибутку, що свідчить про ефективну організацію виробничо-господарських процесів та раціональне використання наявних ресурсів. Основна частина прибутку у діяльності ФГ «ВІОЛА» спрямовується на розширення виробництва, модернізацію матеріально-технічної бази. Також попри позитивні тенденції, існує потреба у більш зваженому підході до розподілу прибутку - зокрема, доцільно посилити напрямки соціального спрямування та резервування коштів на випадок нестабільних ринкових умов. Для підвищення ефективності управління прибутком ФГ «ВІОЛА» доцільно запровадити елементи стратегічного фінансового планування, що дозволить оптимізувати розподіл прибутку відповідно до довгострокових цілей підприємства. Також важливим напрямом удосконалення є впровадження системи контролю за ефективністю використання прибутку, що дозволить своєчасно реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ФГ «ВІОЛА»

3.1. Резерви збільшення прибутку на досліджуваному підприємстві

Для сільськогосподарських підприємств, які сьогодні працюють в умовах динамічного та нестабільного середовища, що супроводжується високим рівнем ризиків і постійними викликами. У таких умовах особливої значущості набуває ефективне управління, спрямоване на адаптацію до зовнішніх змін, раціональне використання наявних ресурсів та забезпечення стабільного зростання показників діяльності. Основне завдання полягає в тому, щоб досить швидко реагувати на зміни, мінімізувати вплив негативних чинників і водночас реалізовувати внутрішній потенціал підприємства задля досягнення стратегічних цілей [5].

Стратегічне управління прибутком у діяльності аграрного підприємства - це системний процес планування, організації, аналізу та контролю за формуванням і розподілом прибутку з метою досягнення довгострокової фінансової стабільності та зростання ефективності господарської діяльності [4].

У контексті сучасного аграрного сектору, де підвищується нестабільність ринку та вплив зовнішніх ризиків, стратегічне управління прибутком набуває особливої ваги. Воно передбачає не лише максимізацію фінансового результату, а й оптимізацію витрат, підвищення рентабельності продукції, збалансоване управління активами та зобов'язаннями підприємства.

Одними із головних аспектів у побудови ефективної системи управління прибутком для ФГ «ВІОЛА» варто виокремити наступні: прогнозування ринкових умов і цінової кон'юнктури; вибір прибуткових напрямів виробництва; оптимізація структури витрат; аналіз політики ціноутворення; технологічне оновлення.

Також, ключовим аспектом підвищення ефективності виробничої діяльності є прагнення до максимальної окупності вкладених ресурсів - фінансових, матеріальних або людських, що передбачає оптимальну організацію процесів, раціональне використання наявних засобів і впровадження сучасних технологій, що дозволяють підвищити продуктивність праці, зменшити витрати та забезпечити стабільне зростання результатів.

Проведемо розрахунок прогнозованого рівня чистого прибутку ФГ «ВІОЛА» при зміні структури товарної продукції, яку вирощувало господарство у 2024 році (табл. 3.1)

Таблиця 3.1

Структура товарної продукції ФГ «ВІОЛА» у 2024 році

Показники	Види продукції							Всього обсяг чистого доходу
	Пшениця	Кукурудза на зерно	Соняшник	Горох	Ріпак озимий	Ячмінь	Кормові культури	
Обсяг реалізації, тис. грн.	3070,00	354,23	3424,23	236,15	2715,77	1535,00	472,31	11807,70
Змінні витрати, тис. грн.	1328,00	98,70	1779,00	45,90	2397,42	1198,00	49,80	6896,82
Валова маржа, тис. грн.	1742,00	255,53	1645,23	190,25	318,35	337,00	422,51	4910,88
Коефіцієнт валової маржі, %	56,74	72,14	48,05	80,56	11,72	21,95	89,46	41,59
Постійні витрати, тис. грн.								1651,48
Прибуток від реалізації, тис. грн.	186,99	21,58	208,57	14,38	165,42	93,50	28,77	719,20
Питома вага в обсязі реалізації, %	26	3	29	2	23	13	4	100,00

Для визначення прогнозованого прибутку передбачимо наступні зміни у структурі товарної продукції на прогнозований 2025 рік: пшениця – 20%; кукурудза на зерно – 5%; соняшник – 20%; горох – 0%; ріпак озимий – 32%; ячмінь – 18%; кормові культури – 5%.

У діяльності ФГ «ВІЮЛА» слід враховувати, що при здійсненні прогнозних розрахунків передбачається стабільність обсягу реалізації продукції та рівня постійних витрат упродовж усього розглядуваного періоду. Запропонований підхід дозволяє зосередити увагу на аналізі впливу змінних факторів, зокрема собівартості продукції, цінової політики або обсягу прибутку, не зміщуючи результати через зміну основних постійних параметрів.

Фіксація розрахованих показників у прогнозі забезпечує об'єктивність аналізу та дає змогу точніше оцінити вплив окремих економічних чинників на фінансовий результат підприємства, що важливо при плануванні ефективного управління витратами та прибутковістю в умовах динамічного ринкового середовища.

Прогнозована структура товарної продукції рослинництва ФГ «ВІЮЛА» передбачає раціональний розподіл основних культур, орієнтований на підвищення економічної ефективності господарської діяльності та адаптацію до сучасних ринкових умов. Формування структури здійснюється з урахуванням попередніх результатів, рівня прибутковості окремих видів продукції, кліматичних умов, якості ґрунтів та можливостей технологічного забезпечення. Основна увага приділяється тим культурам, які продемонстрували високу рентабельність та стабільний попит на ринку. Прогноз враховує можливості розширення посівних площ під високопродуктивні зернові та олійні культури, оптимізацію витрат на вирощування менш ефективних напрямів (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Прогнозована структура товарної продукції ФГ «ВІОЛА»

Показники	Види продукції							Всього обсяг чистого доходу
	Пшениця	Кукурудза на зерно	Соняшник	Горох	Ріпак озимий	Ячмінь	Кормові культури	
Обсяг реалізації, тис. грн.	2361,54	590,39	2361,54	0,00	3778,46	2125,39	590,39	11807,70
Змінні витрати, тис. грн.	1889,23	560,87	1889,23	0,00	2569,36	1742,82	560,87	9212,37
Валова маржа, тис. грн.	472,31	29,52	472,31	0,00	1209,11	382,57	29,52	2595,33
Коефіцієнт вальної маржі, %	20,00	5,00	20,00	0,00	32,00	18,00	5,00	21,98
Постійні витрати, тис. грн.								1651,48
Прибуток від реалізації, тис. грн.	197,06	-245,73	197,06	0,00	933,86	107,32	-245,73	943,85

Як бачимо, зміна товарної структури продукції рослинництва ФГ «ВІОЛА» призведе до зростання чистого прибутку на 224,65 тис. грн. або на 31%. Горох не реалізовувався, відповідно, не приніс доходу, валової маржі чи прибутку. Його ефективність у звітному періоді є нульовою. Найбільш прибутковими культурами є ріпак озимий, пшениця та соняшник. Ріпак озимий забезпечив найбільший обсяг прибутку – 933,86 тис. грн. при найвищому коефіцієнті валової маржі – 32%, що свідчить про його стратегічну важливість у структурі продукції. Пшениця та соняшник продемонстрували однакові результати: валова маржа – 472,31 тис. грн., коефіцієнт валової маржі – 20%, прибуток від реалізації – 197,06 тис. грн., що свідчить про їх стабільну дохідність і доцільність подальшого вирощування. Кукурудза на зерно та кормові культури виявилися збитковими, кожна з них має від’ємний прибуток у розмірі –245,73 тис. грн., при низькому коефіцієнті валової маржі – лише 5%. Це сигналізує про неефективність їх вирощування

за наявних умов. Валовий прибуток від реалізації гороху у прогнозованому періоді дорівнює нулю, що підтверджує відмову господарства від його вирощування через нерентабельність або зміну аграрної стратегії.

На рис. 3.1 представлено прогнозовані обсяги реалізації товарної продукції рослинництва вирощеної ФГ «ВІОЛА».

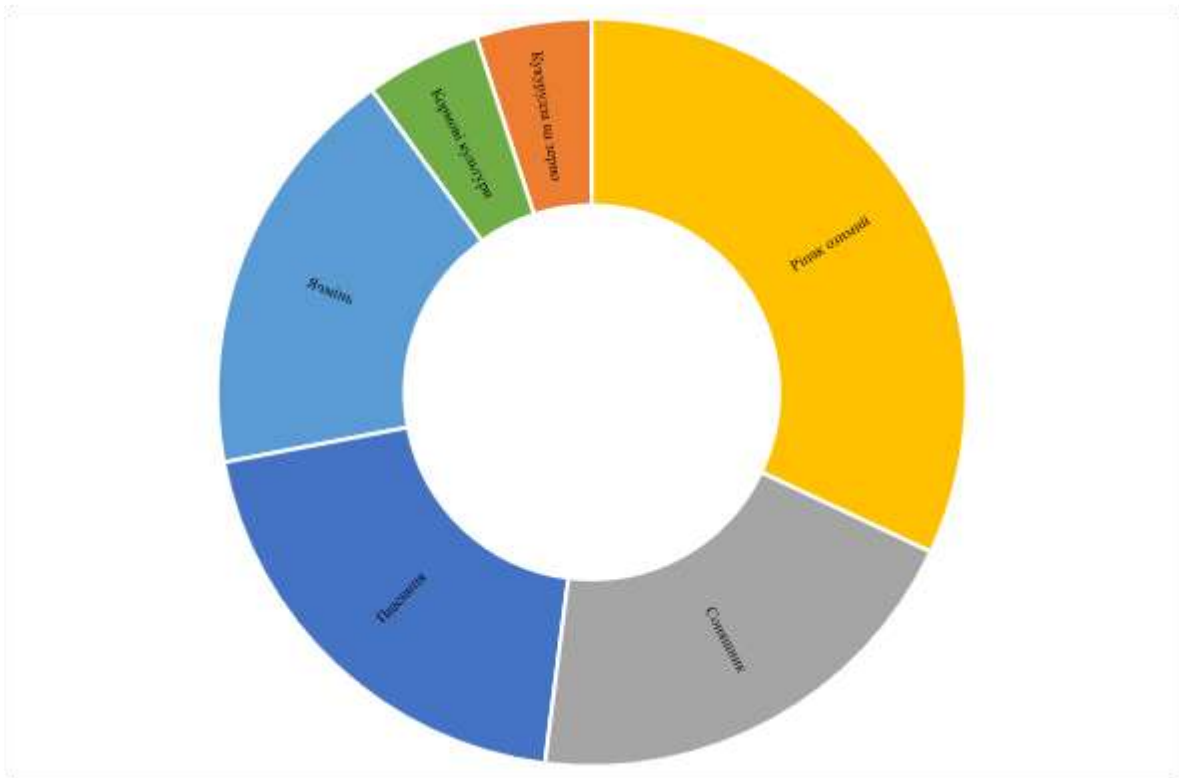

Рис. 3.1. Прогнозовані обсяги реалізації товарної продукції рослинництва вирощеної ФГ «ВІОЛА»

Отже, керівництву ФГ «ВІОЛА» доцільно скоригувати структуру виробництва, зменшуючи частку збиткових культур та збільшуючи площі під високорентабельні напрямки - ріпак, пшеницю та соняшник.

Прогнозовані зміни в структурі питомої ваги обсягів реалізації товарної продукції рослинництва вирощеної ФГ «ВІОЛА» наведено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Прогнозовані зміни у структурі питомої ваги обсягів реалізації товарної продукції рослинництва вирощеної ФГ «ВІОЛА»

Показники	Види продукції							Всього обсяг чистого доходу, %
	Пшениця	Кукурудза на зерно	Соняшник	Горох	Ріпак озимий	Ячмінь	Кормові культури	
Питома вага в обсязі реалізації (звіт, 2024), %	26	3	29	2	23	13	4	100
Питома вага в обсязі реалізації (прогноз), %	20	5	20	0	32	18	5	100
Зміни, %	-6	+2	-9	-2	+9	+5	+1	x

На основі аналізу змін у структурі питомої ваги обсягів реалізації продукції рослинництва ФГ «ВІОЛА» видно, що відбулися суттєві зрушення у пріоритетах підприємства щодо реалізації окремих культур. Зокрема, спостерігається зменшення питомої ваги пшениці (-6%) та соняшнику (-9%), що, ймовірно, зумовлено або зниженням рентабельності цих культур, або прагненням до більш збалансованої структури реалізації.

Зростання ролі ріпаку озимого та ячменю, що демонструє найбільше зростання демонструє ріпак озимий (+9%), що може свідчити про його високу прибутковість та стабільний попит на ринку. Також частка ячменю зросла на 5%, що вказує на зміщення фокусу підприємства на культури з більшою валовою маржою або меншою витратністю.

У структурі прогнозованої реалізації горох повністю відсутній (-2%), що свідчить про його економічну неефективність для господарства або небажання продовжувати його вирощування в найближчому періоді.

Незначне збільшення частки кормових культур (+1%) і кукурудзи на зерно (+2%) може вказувати на адаптацію підприємства до змін у внутрішньому попиті або потреби власної тваринницької бази (якщо така є).

Отже, прогнозована структура реалізації демонструє перехід до більш диверсифікованої та економічно обґрунтованої моделі, що дозволяє підвищити фінансову стабільність та ефективність господарської діяльності підприємства.

У табл. 3.4 представлена прогнозована структурна зміна валової маржі за видами товарної продукції рослинництва вирощеної ФГ «ВІОЛА».

Таблиця 3.4

Прогнозовані зміни у структурі валової маржі складу товарної продукції рослинництва вирощеної ФГ «ВІОЛА»

Показники	Види продукції							Всього обсяг чистого доходу, %
	Пшениця	Кукурудза на зерно	Соняшник	Горох	Ріпак озимий	Ячмінь	Кормові культури	
Валова маржа у звітному періоді (2024), %	1742,00	255,53	1645,23	190,25	318,35	337,00	422,51	4910,88
Валова маржа (прогноз), %	472,31	29,52	472,31	0,00	1209,11	382,57	29,52	2595,33
Зміни, %	-1269,69	-226,01	-1172,92	-190,25	890,76	45,57	-392,99	-2315,55

Прогнозовані зміни валової маржі у структурі товарної продукції ФГ «ВІОЛА» демонструють загальне зниження валової маржі. Загальний обсяг валової маржі у прогнозованому періоді зменшився на 2315,55 тис. грн порівняно зі звітним періодом. Це вказує на суттєве скорочення прибутковості господарства в цілому, що може бути зумовлено як зменшенням обсягів реалізації окремих культур, так і змінами в ринкових цінах або витратах на виробництво. Найбільше скорочення валової маржі спостерігається по: пшениці (-1269,69 тис. грн); соняшнику (-1172,92 тис. грн); кукурудзі (-226,01 тис. грн); кормових культурах (-392,99 тис. грн). Як наслідок і зниження рентабельності цих культур або зміну пріоритетів в їх

вирощуванні. Також відбулося досить значне зростання валової маржі по ріпаку та ячменю, зокрема: ріпак озимий (+890,76 тис. грн) демонструє найбільше зростання, що свідчить про підвищену ефективність його виробництва; ячмінь (+45,57 тис. грн) також демонструє позитивну динаміку, що може свідчити про зростаючу вигідність цієї культури.

Динаміка зміни валової маржі складу товарної продукції рослинництва вирощеної ФГ «ВІОЛА» представленими прогнозованими змінами наведено на рис. 3.2.

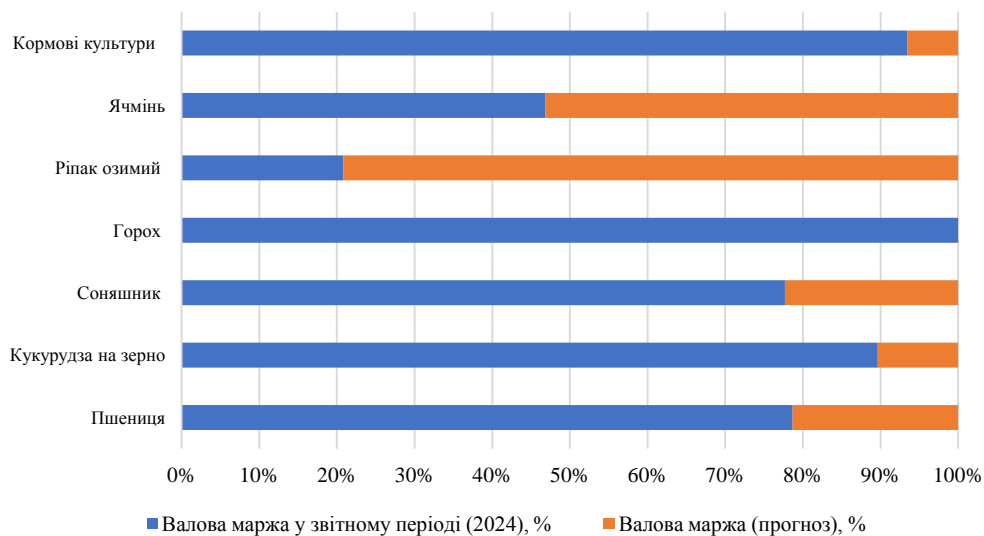

Рис. 3.2. Прогнозовані зміни валової маржі складу товарної продукції рослинництва вирощеної ФГ «ВІОЛА»

Отже, прогнозована структура валової маржі свідчить про переформатування виробничого портфеля господарства з метою зосередження на більш прибуткових культурах, таких як ріпак озимий і ячмінь. Проте загальне скорочення валової маржі вимагає ретельнішого аналізу економічної доцільності вирощування інших культур та пошуку шляхів оптимізації витрат і підвищення ефективності реалізації.

У процесі аналізу фінансової звітності ФГ «ВІОЛА» виявлено помітні зміни у структурі чистого прибутку від реалізації продукції рослинництва, що свідчать про перерозподіл прибутковості між основними видами вирощуваних сільськогосподарських культур. Такі зміни стали результатом

як змін кон'юнктури аграрного ринку, так і внутрішніх управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності господарювання. Зокрема, у структурі прибутку зросла частка культур з вищою доданою вартістю та стабільною рентабельністю, водночас зменшилася частка менш прибуткових позицій (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Прогнозовані зміни у структурі чистого прибутку від реалізації
продукції рослинництва ФГ «ВІОЛА»

Показники	Види продукції							Всього обсяг чистого доходу, %
	Пшениця	Кукурудза на зерно	Соняшник	Горох	Ріпак озимий	Ячмінь	Кормові культури	
Чистий прибуток у звітному періоді (2024), %	186,99	21,58	208,57	14,38	165,42	93,50	28,77	719,20
Чистий прибуток (прогноз), %	197,06	-245,73	197,06	0,00	933,86	107,32	-245,73	943,85
Зміни, %	10,07	-267,31	-11,51	-14,38	768,44	13,82	-274,5	224,65

За результатами проведених розрахунків можемо спостерігати загальне зростання чистого прибутку на 224,65 тис. грн, що свідчить про позитивну динаміку фінансового результату господарства загалом. Однак детальний аналіз по культурах, які вирощує ФГ «ВІОЛА» демонструє суттєві коливання. Найбільш позитивна зміна зафіксована по ріпаку озимому (+768,44 тис. грн), що свідчить про його високу прибутковість і доцільність збільшення його частки у виробничій структурі. Також відбулося зниження або від'ємний результат по низці культур, зокрема: кукурудза на зерно та кормові культури демонструють суттєві збитки (-245,73 тис. грн), що свідчить про їхню низьку рентабельність і потребу у перегляді технології вирощування або економічної доцільності їх подальшого культивування; соняшник також втратив прибутковість (-11,51 тис. грн), а горох повністю виключено з прогнозу, ймовірно, через нерентабельність. У свою чергу, спостерігається позитивна, але досить помірна динаміка серед таких культур,

як пшениця (+10,07 тис. грн) та ячмінь (+13,82 тис. грн) продемонстрували невелике зростання, що може свідчити про стабільність їх економічної ефективності, але й обмежений потенціал до масштабного нарощення прибутку.

Певним чином, структурна трансформація чистого прибутку в рослинництві є позитивним сигналом, що демонструє здатність підприємства реагувати на зовнішні виклики, зберігаючи фінансову стійкість і нарощуючи прибутковість діяльності. На рис. 3.3 продемонстровані прогнозовані зміни у структурі чистого прибутку вирощеної продукції рослинництва ФГ «ВІОЛА».

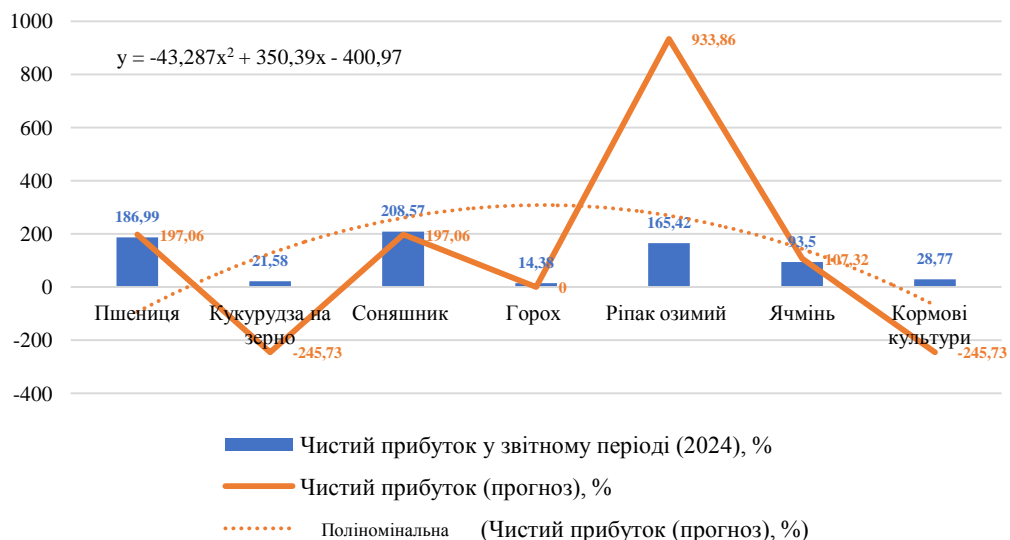

Рис. 3.3. Прогнозовані зміни у структурі чистого прибутку від реалізації продукції рослинництва ФГ «ВІОЛА»

Прогнозовані зміни у структурі чистого прибутку свідчать про неоднорідність рентабельності окремих культур, що має стати основою для оптимізації посівної структури та вдосконалення системи витрат. Основним фактором позитивної динаміки є значне зростання прибутку від ріпаку озимого, який може стати ключовою культурою у прибутковому портфелі ФГ «ВІОЛА». Водночас, від'ємний результат по кукурудзі та кормових

культурах вимагає ретельного аналізу і перегляду підходів до їх вирощування.

Отже, зміна у структурі товарної продукції рослинництва має низку вагомих переваг, які позитивно впливають на загальну ефективність господарської діяльності ФГ «ВІОЛА». Насамперед, оптимізація структури дозволяє зосередити ресурси на вирощуванні більш рентабельних культур, що забезпечують вищий рівень прибутковості за рахунок сприятливої кон'юнктури ринку та нижчих витрат на виробництво.

Крім того, диверсифікація асортименту продукції рослинництва дає змогу зменшити ризики, пов'язані з коливаннями цін, несприятливими погодними умовами та іншими зовнішніми чинниками, що сприятиме кращому фінансовому результату у діяльності ФГ «ВІОЛА» навіть за умов нестабільного ринку. Також варто відзначити, що перехід на вирощування культур, які мають вищу валову маржу та нижчу матеріалоемність, забезпечує більш ефективне використання земельного та технічного потенціалу ФГ «ВІОЛА» і дасть змогу знизити навантаження на ресурси та підвищити загальний рівень продуктивності.

У перспективі, зміна структури товарної продукції рослинництва може створити умови для впровадження інноваційних технологій і підвищення якості продукції для зовнішнього ринку.

Отже, для забезпечення зростання рівня рентабельності ФГ «ВІОЛА» доцільно сконцентрувати увагу на раціоналізації асортиментної структури товарної продукції рослинництва. Зокрема, слід спрямувати зусилля на збільшення питомої ваги тих видів продукції, які демонструють вищу прибутковість. Запропонована градація товарного портфелю продукції рослинництва у діяльності ФГ «ВІОЛА» дозволить ефективніше використовувати наявні ресурси, скоротити частку збиткових напрямів і підвищити загальну фінансову результативність господарської діяльності.

3.2. Шляхи удосконалення управління прибутком аграрного підприємства

Процес планування прибутку являє собою цілеспрямовану діяльність із формування комплексу заходів, спрямованих на досягнення запланованого рівня прибутковості та забезпечення його раціонального використання. Він охоплює стратегічні й оперативні дії, які відповідають поточним і перспективним цілям розвитку підприємства. Ефективне планування прибутку дозволяє підприємству своєчасно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури, оптимізувати витрати, підвищувати фінансову стабільність і забезпечувати динамічне зростання в майбутніх періодах.

Ключовими факторами збільшення прибутку ФГ «ВІОЛА» є низка як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, які безпосередньо впливають на результативність його господарської діяльності. Перш за все, це підвищення продуктивності землекористування шляхом впровадження сучасних агротехнологій, які сприяють зростанню врожайності та якості продукції. Важливу роль відіграє оптимізація виробничих витрат - зниження собівартості за рахунок раціонального використання ресурсів, енергозбереження та зменшення втрат.

Також значним чинником є вдосконалення структури посівів: збільшення частки культур із високим рівнем рентабельності дозволяє підвищити загальний рівень прибутковості. Не менш важливими є ефективна збутова політика, розширення ринків збуту, зокрема - вихід на нові канали реалізації, та укладання вигідних контрактів. Крім того, вплив мають зовнішньоекономічні умови, державна підтримка аграрного сектору та сприятлива цінова кон'юнктура на продукцію.

Поєднання вищезазначених факторів формує стабільну базу для фінансового зростання ФГ «ВІОЛА» та підвищення його конкурентоспроможності на аграрному ринку.

З метою підвищення ефективності системи управління прибутком на ФГ «ВІОЛА», на рис. 3.4 подано структурно-логічну схему, що ілюструє основні етапи та взаємозв'язки елементів цього процесу. Запропонована модель дозволяє чітко виокремити ключові напрямки управлінської діяльності, що спрямовані на формування, розподіл і використання прибутку з урахуванням стратегічних цілей підприємства.

Зокрема, запропонована схема базується на інтеграції планово-аналітичних функцій управління із фінансово-економічними важелями, що забезпечують прийняття обґрунтованих рішень у динамічному ринковому середовищі. Особливу увагу приділено визначенню джерел формування прибутку, механізмам контролю за витратами, аналізу зовнішніх факторів впливу та розробці заходів щодо підвищення фінансової результативності. У такий спосіб є можливість не лише відображає логіку управління прибутком, а й слугує практичним інструментом для керівництва підприємства.

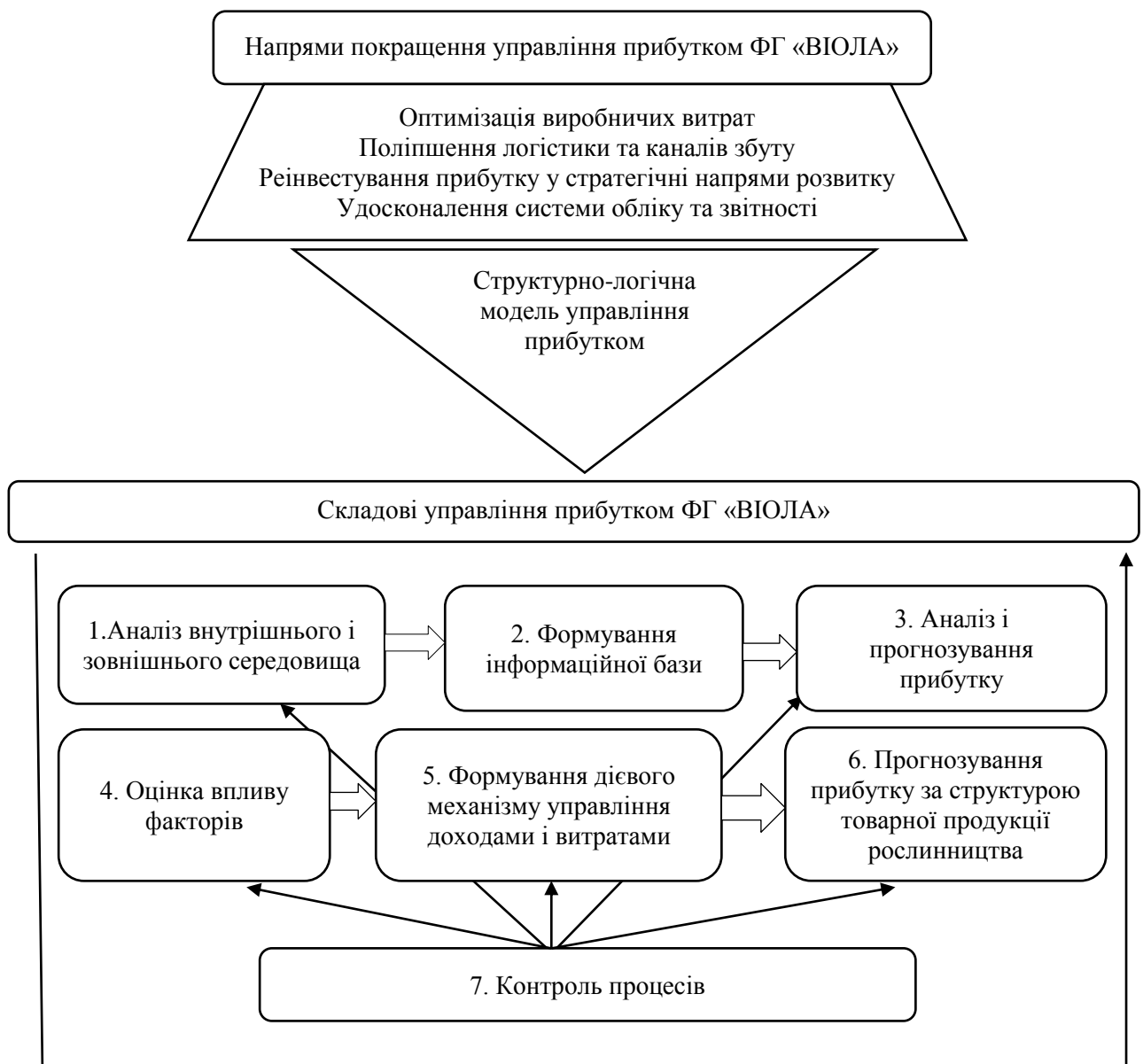

Рис. 3.4. Структурно-логічна схема підвищення ефективності системи управління прибутком ФГ «ВІОЛА»

Підвищення прибутковості діяльності ФГ «ВІОЛА» потребує комплексного підходу, що поєднує ефективне управління ресурсами, впровадження інноваційних технологій та адаптацію до ринкових умов. Насамперед важливо зосередитися на оптимізації структури посівних площ з урахуванням рентабельності окремих культур. Вирощування більш продуктивних і стійких до кліматичних умов сортів може суттєво знизити втрати та підвищити врожайність.

Крім того, значним резервом зростання є вдосконалення технологій обробітку ґрунту, впровадження елементів точного землеробства та системи моніторингу врожайності, що дозволяє мінімізувати витрати на добрива, паливо та засоби захисту рослин. Раціоналізація логістичних процесів, зменшення втрат при зберіганні та транспортуванні продукції також сприятиме покращенню фінансових результатів.

Особливу увагу слід приділити розширенню каналів збуту та пошуку вигідніших ринків реалізації продукції. Укладання прямих контрактів із переробними підприємствами або експортерами дозволяє уникнути посередників та отримати вищу ціну. У перспективі доцільно розглянути переробку частини вирощеної продукції безпосередньо на господарстві, що забезпечить додану вартість.

Також серед ключових аспектів важлива роль належить внутрішньо-організаційному плануванню, яке включає аналіз внутрішніх процесів,

коригування структурних елементів підприємства та вдосконалення системи управління та дозволяє підвищити ефективність використання ресурсів, зменшити витрати та оптимізувати прибутковість шляхом точного розрахунку та впровадження необхідних коригувальних заходів. Тому стратегічне управління прибутком не обмежується лише фінансовими аспектами, а включає всебічний підхід, що охоплює організаційні, управлінські та ресурсні фактори, які в сукупності дозволяють досягати високих результатів і стабільного розвитку підприємства в умовах мінливого ринкового середовища.

Під час впровадження стратегії управління прибутком на ФГ «ВІОЛА» одним із завдань також є досягнення беззбитковості діяльності, що дозволяє забезпечити фінансову стабільність та знизити ризики. Для цього необхідно забезпечити мінімальний рівень рентабельності, який буде достатнім для покриття постійних витрат і створення умов для подальшого розвитку підприємства. Одночасно важливим є досягнення цільового прибутку, що враховує стратегічні цілі підприємства та надає можливість для реінвестування, дивідендних виплат чи розширення діяльності.

Забезпечення показників прибутковості вимагає комплексного підходу, який включає оптимізацію витрат, підвищення ефективності використання ресурсів та удосконалення виробничих процесів. Важливо також вчасно коригувати стратегію на основі змін у ринковому середовищі, що дозволить досягати бажаного рівня прибутковості навіть за умов нестабільності.

Важливою складовою ефективної системи управління прибутком у діяльності ФГ «ВІОЛА» є розподіл прибутку.

Формування та ефективний розподіл прибутку є ключовим елементом фінансового управління ФГ «ВІОЛА», оскільки визначає можливості для довгострокового зростання, підтримання платоспроможності та посилення позицій на аграрному ринку. У межах планового періоду очікується, що отриманий прибуток буде використано диференційовано - з акцентом на стратегічні інвестиції у модернізацію технічної бази, оновлення виробничих

потужностей та підвищення продуктивності. Частина прибутку також буде спрямована на задоволення інтересів власників, формування резервного фонду, розвиток кадрового потенціалу та реалізацію заходів соціального спрямування, що підвищують лояльність працівників і підтримують корпоративну культуру господарства.

В табл. 3.6 представлено напрямки розподілу чистого прибутку ФГ «ВІОЛА».

Таблиця 3.6

Напрями розподілу чистого прибутку ФГ «ВІОЛА»

Напрями	Зміст напрямку
Інвестиції у виробництво	Модернізація техніки, впровадження новітніх агротехнологій, розширення виробничої бази
Резервний фонд	Формування фінансової подушки безпеки на випадок непередбачуваних витрат або криз
Поточні потреби власників	Виплата дивідендів або прибутку власникам відповідно до їх частки
Розвиток персоналу	Підвищення кваліфікації працівників, мотиваційні програми, навчання
Соціальні програми	Підтримка корпоративної культури, добробуту працівників, участь у розвитку громади
Інвестиції в цифрові рішення	Витрати на автоматизацію управлінських процесів

Необхідною умовою ефективного формування прибутку підприємства та управління ним є проведення всебічного економічного аналізу його діяльності. У свою чергу, для досягнення стратегічних цілей діяльності фермерського господарства, важливим є детальне планування окремих напрямів використання ресурсів та засобів.

Ретельне планування дозволяє оптимізувати витрати, підвищити ефективність використання наявних ресурсів та максимізувати доходи від реалізації продукції. Крім того, економічний аналіз допомагає своєчасно коригувати стратегію підприємства, адаптуючи її до змін у зовнішньому середовищі та внутрішніх процесах.

У той же час основними резервами основними резервами підвищення прибутку ФГ «ВІОЛА» є комплекс внутрішніх і зовнішніх можливостей, реалізація яких дозволяє значно підвищити фінансову результативність діяльності, а саме:

1. Підвищення продуктивності сільськогосподарських культур шляхом впровадження сучасних агротехнологій, сортооновлення, поліпшення кормової бази, використання точного землеробства.

2. Зниження собівартості виробленої продукції за рахунок оптимізації витрат на насіння, добрива, паливно-мастильні матеріали, енергоносії, а також впровадження енергоефективного обладнання.

3. Раціональніша структура посівних площ – перехід на вирощування більш рентабельних культур, враховуючи попит ринку та умови ґрунту.

4. Зменшення втрат при зберіганні та транспортуванні продукції – модернізація складських приміщень, застосування сучасних методів логістики.

5. Залучення дотацій, грантів та участь у програмах підтримки АПК, що дозволяє зменшити навантаження на власний капітал та інвестувати в розвиток.

6. Підвищення кваліфікації персоналу, що забезпечує більш ефективне використання ресурсів та сучасних технологій.

У той же час саме орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства вимагає управління формуванням прибутку таким чином, щоб досягнення фінансових результатів не стало самоціллю, а відбувалося в контексті довгострокових цілей та місії організації. Якщо наявний проект, навіть якщо він обіцяє значний прибуток, суперечить стратегічним цілям підприємства, він повинен бути відхилений. Такий підхід забезпечує консистентність у виборі напрямків розвитку та дозволяє зберігати фокус на важливих для підприємства цілях, не піддаючись тимчасовим вигодам, що можуть зашкодити стратегічному розвитку.

Таким чином, прибуток має бути не кінцевою метою, а інструментом для досягнення більш значущих цілей, таких як забезпечення стійкості підприємства, розвиток інновацій, підвищення конкурентоспроможності та соціальної відповідальності, що дозволяє не лише максимізувати прибуток, але й створювати цінність для всіх зацікавлених сторін підприємства, включаючи працівників, клієнтів та громаду.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами проведених досліджень у кваліфікаційній роботі можна зробити наступні висновки:

1. Прибуток є показником ефективності діяльності підприємства, що визначає його фінансову стійкість та перспективи розвитку. Збільшення прибутку дозволяє підприємству розширювати виробництво, впроваджувати інновації, покращувати якість продукції. Саме тому управління прибутком охоплює аналіз доходів і витрат, оптимізацію витратної частини та ефективне використання фінансових ресурсів для досягнення стратегічних цілей. Прагнення максимізувати прибуток спрямовує виробників на постійне збільшення обсягів виробництва товарів, які відповідають вимогам і смакам споживачів. Водночас важливим завданням стає оптимізація витрат на виробництво, що дозволяє знижувати собівартість продукції.

2. Узагальнено, що резервами збільшення прибутку аграрного підприємства полягають у раціональному використанні наявних ресурсів, впровадженні ефективних технологій та оптимізації виробничих процесів. Внутрішні резерви можуть бути реалізовані за рахунок підвищення продуктивності праці, зменшення втрат урожаю, зниження собівартості продукції та покращення її якості. Зовнішні резерви включають розширення ринків збуту, використання державних програм підтримки, застосування

сучасних маркетингових стратегій та адаптацію до змін ринкової кон'юнктури.

3. Об'єктом дослідження є фермерське господарство «ВІОЛА» основною метою якого є вирощування продукції рослинництва. У 2024 році у своїй діяльності ФГ «ВІОЛА» зіткнулося зі зниженням прибутковості, що потребує вдосконалення підходів до управління витратами, підвищення ефективності використання ресурсів та активізації роботи зі скорочення дебіторської заборгованості. Подальше інвестування в основні фонди може сприяти збільшенню продуктивності та покращенню фінансових результатів у перспективі.

4. У результаті проведеного моніторингу фінансового стану ФГ «ВІОЛА» встановлено, що підприємство загалом зберігає стабільні фінансово-економічні позиції, проте має ряд ключових аспектів, які потребують удосконалення. Аналіз динаміки основних фінансових показників показав, що спостерігалось зниження рентабельності та незначне погіршення ліквідності, що може свідчити про вплив зовнішніх чинників або неефективне управління ресурсами. Структура активів і пасивів ФГ «ВІОЛА» свідчить про достатній рівень забезпеченості власним капіталом, однак зростання короткострокових зобов'язань вимагає підвищеної уваги до управління оборотним капіталом. Також зафіксовано нерівномірну динаміку обіговості оборотних коштів, що може впливати на платоспроможність та фінансову гнучкість господарства. Разом з тим, спостерігається позитивна динаміка зростання фондозброєності та поступове відновлення продуктивності праці, що свідчить про потенціал для подальшого розвитку за умови підвищення ефективності управлінських рішень.

У роботі проведено розрахунок прогнозованої структури товарної продукції рослинництва ФГ «ВІОЛА», що передбачає раціональний розподіл основних культур, що орієнтований на підвищення економічної ефективності господарської діяльності. Формування структури здійснюється з урахуванням попередніх результатів, рівня прибутковості окремих видів

продукції, кліматичних умов, якості ґрунтів та можливостей технологічного забезпечення. Оптимізація структури дозволяє зосередити ресурси на вирощуванні більш рентабельних культур, що забезпечують вищий рівень прибутковості за рахунок сприятливої кон'юнктури ринку та нижчих витрат на виробництво.

5. Прогнозована структура валової маржі свідчить про переформатування виробничого портфеля господарства з метою зосередження на більш прибуткових культурах, таких як ріпак озимий і ячмінь. Проте загальне скорочення валової маржі вимагає ретельнішого аналізу економічної доцільності вирощування інших культур та пошуку шляхів оптимізації витрат і підвищення ефективності реалізації.

6. Прогнозовані зміни у структурі чистого прибутку демонструють коливання показників рентабельності окремих культур, що має стати основою для оптимізації посівної структури та вдосконалення системи витрат. Основним фактором позитивної динаміки є значне зростання прибутку від ріпаку озимого, який може стати ключовою культурою у прибутковому портфелі ФГ «ВІОЛА». Водночас, від'ємний результат по кукурудзі та кормових культурах вимагає ретельного аналізу і перегляду підходів до їх вирощування.

7. Важливою складовою ефективною системи управління прибутком у діяльності ФГ «ВІОЛА» є розподіл прибутку. Основними резервами основними резервами підвищення прибутку ФГ «ВІОЛА» є комплекс внутрішніх і зовнішніх можливостей, реалізація яких дозволяє значно підвищити фінансову результативність діяльності, а саме: підвищення продуктивності сільськогосподарських культур; зниження собівартості виробленої продукції за рахунок оптимізації витрат на насіння, добрива, паливно-мастильні матеріали, енергоносії; раціоналізація структури посівних площ; зменшення витрат при зберіганні та транспортуванні продукції; залучення дотацій, грантів та участь у програмах підтримки АПК, що

дозволяє зменшити навантаження на власний капітал та інвестувати в розвиток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андріяш А.С., Могилова А.Ю. Особливості управління прибутком підприємства. *Молодий вчений*. 2021. № 6 (09). С. 68-70
2. Бабицька О.О. Ефективність управління прибутком сільськогосподарських підприємств. *Облік і фінанси*. 2020. №2(60). С. 118-122.
3. Баранцева С.М., Плакида С.І. Управління прибутком підприємства з урахуванням впливу ризиків його діяльності. *Торгівля і ринок України*. 2018. №31. С.1-7.
4. Бердник К.А., Гончаров Ю.В. Управління прибутком на підприємстві та шляхи поліпшення цього процесу. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. 2021. № 1. С. 170-176.
5. Болгов В.Є., Витяганець І.М. Забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності як важлива ціль внутрішньофірмового бюджетування. *Економіка і організація управління*. 2021. № 1 (41) 2021 р. С. 15-29.
6. Вовк О. М., Ковальчук А. М., Комісаренко Я. І., Джулай А. В. Прибуток та рентабельність як детермінанти розвитку підприємства. *Modern Economics*. 2020. № 21. С. 38.

7. Гурбик Ю. Ю., Біляєв С. С., Хитрова, Г. О. Класифікація видів прибутку на підприємстві. *Science, research, development*. 2020. № 34. С. 29-31. URL: <https://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/10980/>
8. Джеджула В. В., Єпіфанова І.Ю., Іванчик Т.В. Фактори впливу на формування прибутку підприємств. *Modern Economics*. 2019. № 14 (2019). С. 81-86.
9. Дзюбенко Л. М. Оцінка прибутковості підприємства. *Проблеми формування ринкової економіки: Міжвідомчий науковий збірник*. Київ: КНЕУ, 2014. С. 110-115.
10. Довбня С. Б. Методичні особливості показників рентабельності та розробка їх класифікації. *Молодий вчений*. 2014. № 5 (08). С.94-97.
- 11.Єпіфанова І.Ю., Джеджула В.В. Фінансовий аналіз та звітність: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2017. 143 с.
12. Жигалевич Ж. М., Фісенко Е.С. Система управління прибутком як умова ефективного функціонування підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. №4. С. 145-148.
13. Кириченко С. О., Кашпуренко Т. О. Диверсифікація виробництва як спосіб збільшення прибутковості підприємств у сучасних умовах. *Ефективна економіка*, № 5, 2023. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.5.53>
14. Литвинова А.С. Порядок формування обліку фінансових результатів. *Держава і регіони. Серія . Економіка та підприємництво*. 2019. № 3. С. 295-300.
15. Лобастов І.В. Моделювання економічної ефективності вирощування сільськогосподарських культур. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 10. С. 123-135.
16. Лойко В. В., Несенюк Є.С. Шляхи збільшення обсягу прибутку та підвищення дієвості управління прибутком промислового підприємства в сучасних умовах господарювання. *Міжнародний науковий вісник*. 2015. № 7. С. 56-59.

17. Лопатовська О., Пономарьова К. Сучасна методика аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 5, Том 1. С. 222-223. URL: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5\(1\)-36](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5(1)-36)

18. Матюшенко І.Ю. Основи фінансового менеджменту: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 320 с.

19. Мельничук Г.С., Нестерук А.А. Теоретичні засади розробки механізму управління формування прибутку підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 14. С. 458-462

20. Нагайчук В. В. Показники оцінки якості прибутку ті їх залежність від обраної стратегії. *Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. Сер. Економічні науки*. 2011. Вип. 2 (42). Ч.1. С. 139-146.

21. Ніколюк О.В., Савченко Т.В., Родіна О.В. Проблеми та переваги штучного інтелекту як ефективного інституту для розбудови управлінських рішень в публічному управлінні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2023. Том 34 (73) № 3. С. 124-130. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/3_2023/19.pdf

22. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств : підручник, 8-е вид. Київ: КНЕУ, 2013. 385 с.

23. Панченко І.А. Класифікація прибутку для цілей бухгалтерського обліку, аналізу та контролю: критичний аналіз існуючих підходів. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2019. №1(22). С. 224-236.

24. Парій Л. В. Управління прибутком підприємства в сучасних умовах. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2022. № 3-4 (40). С. 86-92.

25. Пісьмаченко Л.М. Шляхи вдосконалення обліку фінансових результатів та їх відображення у фінансовій звітності підприємства. *Держава і регіони. Серія. Економіка та підприємництво*. 2012. №3. С. 195-199.

26. Савицька А. Г. Економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посібник. Київ: Знання, 2007. 668 с.
27. Савченко Т.В., Родіна О.В. Еволюція поняття «ринок» у контексті розширення його функцій. *Підприємництво та інновації*. 2022. Вип. 24. С. 103-107. URL: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/24.17>
28. Сук Л. Облік доходів і результатів діяльності. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2011. № 15/16. С. 37-49.
29. Ткаченко Є. Ю. Сучасні підходи до управління прибутком промислового підприємства. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2011. Вип. 47. С. 270-276. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpvgvzdia_2011_47_30
30. Ткаченко Є.Ю. Система управління прибутком підприємства. *Аграрний форум*. 2018. № 9. С. 220-224.
31. Трегубов О.С., Лісовий Д.І. Резерви підвищення ефективності управління формуванням доходів і прибутку підприємства. *Економіка і організація управління*. 2014. №3-4. С. 281-287.
32. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: ЦУЛ, 2014. 360 с.
33. Цюцяк І., Цюцяк А. Використання прибутку: порядок облікового відображення та оподаткування операцій. 2022. *Економічний аналіз*. Том 32. № 3. С. 194.
34. Червінська С.Л. Особливості визначення фінансових результатів діяльності аграрних підприємств. *Облік і фінанси АПК*. 2010. №6. С.107-109.
35. Шапуров О.О. Сутність, роль і об'єктивна необхідність удосконалення управління підприємствами. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 8. С. 138-146.
36. Ширягіна О.Є. Прибуток підприємства: історичний аспект. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2011. № 12. С. 156-159.
37. Savchenko T., Rodina O., Nikoliuk O. Formation of a model for managing the potential of regional markets. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2024. Vol.

10 (1),

210-215.

URL:

<http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/2328/2327>

38. YouControl – офіційний сайт про діяльність суб'єктів господарювання.

URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/31791483/